



Hobeon

BEOORDELINGSRAPPORT

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding Vormgeving
voltijd

HKU - Hogeschool voor de Kunsten
Utrecht

De kracht van
kennis.



BEOORDELINGSRAPPORT

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding Vormgeving
voltijd

HKU - Hogeschool voor de Kunsten
Utrecht

CROHO nr. 39111

Hobéon Certificering

Datum

7 februari 2020

Auditpanel

Prof. dr. Ir. J.C. Brezet

Prof. C. van Middelkoop MFA

M. Bestebreurtje M

I. Gaastra

Secretaris

G.C. Versluis

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	7
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	9
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	31
6.	AANBEVELINGEN	33
BIJLAGE I	Scoretabel	35
BIJLAGE II	Programma, werkwijze en beslisregels	37
BIJLAGE III	Lijst geraadpleegde documenten	41
BIJLAGE IV	Panelsamenstelling	43

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	HKU - Hogeschool voor de Kunsten Utrecht
status instelling	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	n.v.t.
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	Vormgeving
registratienummer croho	39111
domein/sector croho	Taal en Cultuur
oriëntatie opleiding	hbo
niveau opleiding	Bachelor
graad en titel	Bachelor of Arts
aantal studiepunten	240 EC
afstudeerrichtingen	Animatie, Audiovisuele Media, Fotografie, Grafisch Ontwerp, Illustratie, Beeld en Mediatechnologie, Mode, Productontwerp, Ruimtelijk ontwerp
locatie	Utrecht
variant	Voltijd
joint programme	n.v.t.
onderwijstaal	Nederlands
datum audit / opleidingsbeoordeling	17 oktober 2019

2. SAMENVATTING

De hbo-bacheloropleiding Vormgeving van Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU) leidt studenten op in de afstudeerrichtingen Animatie, Audiovisuele Media, Fotografie, Grafisch Ontwerp, Illustratie, Beeld en Mediatechnologie, Mode, Productontwerp en Ruimtelijk ontwerp. De afgestudeerden nemen als maker, ontwerper of creatief professional een rol in in het onderzoek naar wat hun vakgebied kan betekenen voor grote maatschappelijke vraagstukken zoals sociale participatie, migratie, disruptieve technologie en persoonlijke vrijheid, klimaatverandering en grondstoffenschaarste. Zij kunnen hun eigen ideeën hierover verbeelden, manifest en tastbaar maken en aan anderen overbrengen.

Onderwerp 1. Beoogde leerresultaten

De opleiding baseert zich aantoonbaar op het geactualiseerde beroeps- en opleidingsprofiel Beeldende Kunst en Vormgeving dat in samenspraak met de betrokken hogescholen, het overleg Beeldende Kunst van de Vereniging Hogescholen (OBK), het Nieuwe Instituut en het Mondriaanfonds tot stand is gekomen in 2014.

De opleiding heeft regelmatig contact met (internationale) vakgenoten en een brede vertegenwoordiging vanuit het werkveld, waaronder strategische partners als het Nederlands Filmfestival, Holland Animation Film Festival (thans: Kaboom Animation Festival), What Design Can Do, Instituut voor Beeld en Geluid, Beroepsorganisatie Nederlandse Ontwerpers BNO, het multidisciplinaire 'matchmaking agency' voor de creatieve (mode)industrie HTNK en opdrachtgevers voor projecten, stageverleners, externen bij het afstuderen, over de verwachtingen en actuele eisen aan de studenten.

De opleiding denkt actief na over haar eigen profilering/inkleuring, wat voor soort maker zij wil opleiden en hoe zij deze maker zo goed mogelijk kan toerusten voor de maatschappij die hij gaat betreden. Het auditteam beveelt de opleiding aan voortvarend door te gaan op het door haar ingeslagen pad. Het is belangrijk dat het voor alle betrokkenen – studenten, docenten en werkveld – helder is waar de opleiding Vormgeving precies voor staat, wat voor soort maker zij wil opleiden en wat zij de studenten daarin wil en kan bieden.

Het ontwikkelen van onderzoeksvaardigheden, het doen van onderzoek en de aandacht voor de internationale context zijn terug te zien in de competenties.

Het auditteam is op grond van bovenstaande van oordeel dat de opleiding voldoet aan de eisen en komt tot een oordeel 'voldoet' voor deze standaard.

Onderwerp 2. Programma

De opleiding biedt een op de actuele beroepspraktijk gericht programma. De inhoud van dit programma maakt het de studenten mogelijk de beoogde leerresultaten/competenties te ontwikkelen.

De opleiding kent een duidelijke opbouw en zorgt met de vier leerlijnen voor een samenhangend programma. Via de leerlijnen kunnen de studenten de benodigde theoretische kennis opdoen en (technische) vaardigheden/skills in ontwerpen en maken ontwikkelen en naar eigen wens verder verdiepen. Via integrale ontwerp opdrachten, interdisciplinaire projecten, stage/expeditie¹ zorgt de opleiding voor oriëntatie op en ervaring opdoen in de beroepspraktijk en voor een eigen positionering van de student in het werkveld.

De opleiding biedt heel veel ruimte voor persoonlijke profilering. Zeker in het derde en vierde studiejaar krijgt de student alle ruimte om die maker/ontwerper te worden die hij/zij wil zijn.

De studenten leren al vanaf de start van hun opleiding om onderzoekend te ontwerpen of ontwerpend te onderzoeken. Ook besteedt de opleiding veel aandacht aan reflecteren, zowel op het ontwerp als op de eigen ontwikkeling.

Studenten, alumni en werkveld zijn over het algemeen tevreden over het programma.

¹ Expeditie: een verbreding ten opzichte van de klassieke stage

Het auditteam zag nog een aantal ontwikkelpunten, zoals aandacht voor internationale samenwerking en uitwisseling en diversiteit/inclusiviteit. Daarnaast is het belangrijk dat de opleiding een heldere visie ontwikkelt op onderzoek en het daarbij passende begrippenkader, en die aanbiedt in een collectie van onderzoeksmethoden en –varianten gekoppeld aan maakprocessen, zodat studenten én docenten meer handvatten krijgen. De opleiding is (deels) al bezig met bovenstaande punten.

De opleiding hanteert een heldere toelatingsprocedure, waarmee zij ervoor zorgt dat alleen studenten met potentie om de vereiste competenties te ontwikkelen mogen instromen.

Het auditteam is op grond van het bovenstaande van oordeel, dat de opleiding voldoet aan basiskwaliteit en komt daarom tot het oordeel 'voldoet' voor de standaarden 2, 3, 4 en 5.

Onderwerp 3. Personeel

De docententeams van de beide *schools* zijn goed gekwalificeerd om het opleidingsprogramma te kunnen verzorgen. Er is sprake van een diversiteit in docenten, die ieder vanuit hun eigen invalshoek en expertise de studenten lesgeven, begeleiden/coachen, motiveren en inspireren. Veel docenten staan ook met één been in het werkveld en hebben een eigenstandige beroepspraktijk. Met de inzet van gastdocenten zorgt de opleiding voor een goede aanvulling op het team. Ook het ruime aantal werkplaatsmedewerkers speelt een belangrijke aanvullende rol in de instructie en begeleiding van de studenten.

De opleiding/HKU besteedt veel aandacht aan professionalisering van de docenten, waaronder de HKU-training Didactische Bekwaamheid, het geven van feedback aan studenten en de omgang met flexibele onderwijsvormen. Circa vijftien docenten zijn betrokken bij de uitwisseling rondom de zogenoemde 'makersmanieren'

Werkdruk, stress en vitaliteit van de docenten heeft de aandacht van het management. Dat is essentieel met het oog op de door studenten ervaren onrust in het onderwijs.

De studenten zijn over het algemeen positief over hun docenten en de gastdocenten. Zij waarderen hen met name om hun deskundigheid, betrokkenheid en hulpvaardigheid en hun actuele kennis van de beroepspraktijk. Sommige docenten hebben nog moeite met de nieuwe visie en de flexibilisering, maar uiteindelijk gaan ze wel mee. Het vraagt van hen 'aanpassingsvermogen', aldus de studenten.

Het auditteam is van oordeel dat de opleiding voldoet aan basiskwaliteit en komt tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 6.

Onderwerp 4. Voorzieningen

De twee locaties waar de opleiding is gehuisvest hebben de beschikking over goed geoutilleerde en in de afgelopen jaren gemoderniseerde werkplaatsen voor o.a. hout, metaal, keramiek, zeefdruk, doka, foto en film. Ook hebben de twee *schools* veel geïnvesteerd in state of the art nieuwe voorzieningen zoals een digitale drukwerkplaats, een makerspace en de bouw van nieuwe motion capture studio's. Daarnaast kunnen alle studenten gebruik maken van voorzieningen en werkplaatsen op de andere locaties van de HKU-Stadscampus. De voorzieningen zijn passend bij de ambitie van de opleiding om de student de ruimte te geven om te experimenteren en te ontdekken wat er het beste bij hem past en een diversiteit in makerschap en ontwerperschap te faciliteren.

De opleiding biedt de studenten gedurende alle jaren passende begeleiding bij de studie; zowel op persoonlijk gebied als vakmatig. De studenten zijn tevreden over de begeleiding door hun tutor. Studenten van sommige afstudeerrichtingen ervaren de begeleidingstijd van de docenten als (te) krap. De begeleidingstijd is gelimiteerd en sommige studenten wensen meer tijd. Het is essentieel dat de opleiding duidelijk maakt wat in deze de (on)mogelijkheden zijn en wat zij van de student verwacht met het oog op zelfstandig werken.

De informatievoorziening is in principe adequaat en bevordert de studievoortgang. Een betere afstemming tussen de verschillende informatiekanaalen behoeft aandacht. Daar is HKU/de opleiding al mee bezig.

Het auditteam is op grond van bovenstaande van oordeel dat de opleiding voldoet aan basiskwaliteit en komt tot het oordeel 'voldoet' voor de standaarden 7 en 8.

Onderwerp 5. Kwaliteitszorg

De opleiding is duidelijk gericht op de eigen kwaliteit en ontwikkeling en zich goed bewust van de eigen verbeterpunten. De opleiding borgt de kwaliteit zowel via het formele kwaliteitszorgsysteem in een PDCA-cyclus als via informele gesprekken in de zogenoemde wandelgangen. Studenten, docenten, werkveld, alumni, examencommissie zijn nauw betrokken bij de kwaliteit van de opleiding. Daar waar nodig en/of gewenst treft de opleiding verbetermaatregelen. Het auditteam hoorde daarvan een aantal voorbeelden, zoals de verlenging van de openingstijden van de werkplaatsen, het actief betrekken van de werkplaatsmedewerkers bij het onderwijs, het faciliteren van crossovers en het zorgen voor meer integraliteit bijvoorbeeld in projecten.

De opleiding voldoet aan basiskwaliteit en het auditteam komt tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 9.

Onderwerp 6. Toetsing

De opleiding hanteert een duidelijk systeem van toetsen en beoordelen. Zij toetst over het algemeen op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier aan de hand van verschillende passende toetsvormen of de student de beoogde competenties/leerresultaten realiseert. De zogenoemde highstake beoordelingen zijn mooie manieren om integraal en met meerdere ogen naar de ontwikkeling van de studenten te kijken. Het auditteam zag nog ontwikkelpunten voor het op eenzelfde wijze beoordelen in alle afstudeerrichtingen. Er was nog een flinke bandbreedte zichtbaar tussen de verschillende eindexamencommissies van de verschillende afstudeerrichtingen in hun aanpak en werkwijze. Het auditteam is wel van oordeel dat de werkwijze van de eindexamencommissie bij de eindexamens die het bijwoonde over het algemeen zorgvuldig was. Het geven van heldere feedback en navolgbaarheid van overwegingen heeft de aandacht van de opleiding.

De examencommissie pakt haar kwaliteitsborgende rol goed op en treedt zowel reactief als pro-actief op.

Het auditteam is op grond van bovenstaande van oordeel dat de opleiding voldoet aan basiskwaliteit en komt tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 10.

Onderwerp 7. Gerealiseerde leerresultaten

De studenten hebben in de verschillende eindwerken aangetoond dat zij op bachelorniveau kunnen denken en handelen als startbekwaam beeldmaker/ontwerper. Van één student beoordeelde het auditteam het werk als onvoldoende.

Het auditteam beoordeelde het gemaakte werk van de overige studenten als voldoende tot goed. De kwaliteit van de onderzoeken en onderzoeksverslagen wisselde nogal sterk. Sommige onderzoeken waren dun. Dat heeft de aandacht van de opleiding, die het onderzoek en keuze in wijze van documentatie beter wil laten aansluiten bij het maakproces van de student. De eindpresentaties van de studenten die het auditteam bijwoonde waren over het algemeen interessant. De meeste studenten konden hun eigen positionering en vervolgstappen in het werkveld of naar een vervolgstudie goed verwoorden.

Dat de studenten het beoogde niveau hebben gerealiseerd, blijkt ook uit het feit dat de afgestudeerden na hun studie in staat zijn om solo of als collectief aan het werk te gaan, regelmatig stipendia en beurzen ontvangen of met hun werk in de prijzen vallen. Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld zijn tevreden over het niveau van de afgestudeerden. Ze zijn zelfredzaam en gewend om mee te denken. Dat is belangrijk voor wat de maatschappij nu vraagt. De alumni voelen zichzelf breed inzetbaar: ze kunnen afhankelijk van de context en met wie ze praten meerdere visitekaartjes tonen.

Het auditteam is op grond van bovenstaande van oordeel dat de opleiding voldoet aan basiskwaliteit en komt tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 11.

Algemene conclusie:

De opleiding is en blijft continu bezig de zogenoemde 'onderwijssettings' te ontwerpen waarin de verschillende relaties en rollen die aankomende ontwerpers in de beroepspraktijk kunnen innemen, aan bod komen. Zij biedt de studenten alle ruimte om zich te ontwikkelen, te profileren en te positioneren als de maker/ontwerper die zij willen zijn en de deskundige en betrokken docenten begeleiden/coachen, motiveren en inspireren hen daarbij.

Het auditteam is van oordeel dat de opleiding voldoet aan alle standaarden. Het eindoordeel luidt daarom positief. Het auditteam adviseert de NVAO derhalve tot het behoud van de accreditatie van de opleiding.

Na instemming van de panelleden is dit rapport vastgesteld door de voorzitter te Den Haag op 7 februari 2020.

3. INLEIDING

Afstemming deelpanels binnen het cluster

De audits binnen het cluster HBO Bachelor Beeldende Kunst en Vormgeving Diagonaal zijn uitgevoerd door de visitatiebureaus Hobéon, NQA, AeQui en EQ-Arts.

Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder werd afstemming tussen de panels van Hobéon geborgd door de ondersteuning van dezelfde secretaris en door de inzet van getrainde voorzitters.

HKU – Hogeschool voor de Kunsten Utrecht

HKU is één van de grootste Kunsthogescholen van Europa en bestaat uit negen *schools*, die een breed palet aan opleidingen bieden op het gebied van Kunst, Media en Creatieve industrie.

De croho-opleiding Vormgeving is sinds 2014 georganiseerd in twee *schools*²: HKU Media en HKU Design. De twee *schools* hebben een verschillende achtergrond en verschillende vormen van werken. Beide schools hebben een eigen directeur.

Naast de bacheloropleiding Vormgeving biedt de *school* HKU Design onderwijs op masterniveau en sinds 2018 op associate degree niveau.

Binnen HKU werken de beide *schools* verder in meer of mindere mate samen met de zeven andere *schools*, met de vier expertisecentra, te weten i) Onderzoek/Innovatie en Internationalisering, ii) Leven lang leren en onderwijsinnovatie, iii) Creatieve Technologie, iv) Creatief Ondernemerschap en de vijf lectoraten, te weten i) Performatieve maakprocessen, ii) Kunst en professionalisering, iii) Research in creative practices, iv) Interactive narrative design, v) Creatief Ondernemerschap.

HKU heeft als motto 'De Kunst van HKU -nieuwe verbindingen, nieuwe toepassingen'.

Bachelor Vormgeving

De opleiding Vormgeving omvat negen afstudeerrichtingen:

- Animatie, Audiovisuele Media, Fotografie, Grafisch Ontwerp, Illustratie, Beeld en Mediatechnologie (*school* HKU Media)
- Mode, Productontwerp, Ruimtelijk ontwerp (*school* HKU Design)

De opleiding wordt in een voltijdvariant aangeboden en had ten tijde van de audit meer dan 1200 studenten.

Ontwikkelingen sinds de vorige accreditatie (2013)

De opleiding heeft de feedback van het auditteam van de vorige accreditatie ter harte genomen en verbetermaatregelen geformuleerd en uitgevoerd. Voorbeelden hiervan zijn o.a.

- *n.a.v. de opmerkingen over inhoudelijke aansturing en coherentie tussen de verschillende studierichtingen en synergie tussen de in te stellen nieuwe schools HKU Design en HKU Media*: er heeft een ingrijpend proces van herhuisvesting en herinrichting van de organisatie plaatsgevonden. De vestiging in Hilversum is gesloten en er is een HKU-stadscampus gerealiseerd, waar alle opleidingen van HKU een plek hebben gekregen. Sinds de herhuisvesting zijn oude informele (samenwerkings)patronen tussen afdelingen verdwenen en zijn er langzaamaan weer nieuwe ontstaan. Ook is de profilering van de beide *schools* opnieuw verwoord. De *schools* bieden diversiteit in afstudeerrichtingen, faciliteren crossovers tussen verschillende (vormgevende) disciplines en zorgen voor integrale en realistische projecten. Ontschotting krijgt op verschillende manieren gestalte, bijvoorbeeld door de komst van HKU-brede seminars voor studenten van meerdere *schools*.

² De opleiding Vormgeving van de beide schools die nu object is van de beoordeling wordt in onderhavig rapport beschreven.

De beide *schools* werken aan verdere flexibilisering van jaar 3 en 4 waarin studenten zelf de regie over de studie en de eigen ontwikkeling nemen. Gemeenschappelijk onderwijs binnen de *schools* is er in de vorm van gedeelde theorieprogramma's en projectonderwijs. Ook zijn beide *schools* bezig met intensieve samenwerking binnen de skillslabs in de werkplaatsen;

- *n.a.v. de aanbeveling bij de herziening van het curriculum de zakelijke kant van de studie mee te nemen:* de opleiding besteedt al vanaf het eerste studiejaar veel aandacht aan ondernemerschap. Daarbij komen onderwerpen als netwerken en pitches en de zakelijke kanten in de (voorbereiding op) stage/expeditie en de interdisciplinaire projecten aan de orde. Ook specifieke vormen van ondernemerschap zoals crowdfunding bij AVM-filmmakers of een semester 'Show me the money' bij Illustratie staan op het programma. Aspecten van ondernemerschap komen integraal aan bod bij bijvoorbeeld het werken met externe partijen, vraagarticulatie en co-creatie. Dit zijn binnen de opleiding geen losstaande activiteiten. Het expertisecentrum Creatief Ondernemerschap ondersteunt de *schools* bij de onderwijsontwikkeling;
- *n.a.v. de aanbeveling om te rade te gaan bij andere designopleidingen bij het formuleren van de visie op de designer:* de beide schools participeren actief in het landelijke overleg Beeldende Kunsten en de directeuren leggen werkbezoeken af aan o.a. exposities elders. De afstudeerrichtingen zaten tijdens de vorige accreditatie op een kantelpunt in hun ambitie studenten op te leiden tot de ontwerpers die ze wilden zijn. Het nadenken over hoe dat vorm moet krijgen is doorgedaan, waarbij de schools niet langer het vak centraal stellen, maar het ontwerperschap. Het vakgebied blijft wel het vertrekpunt, maar is niet per se het eindpunt.

Omdat de afstudeerrichting Theatre Design onderdeel is geworden van de bacheloropleiding Theater binnen de *school* HKU Theater, is de opmerking met betrekking tot de aansluiting van deze afstudeerrichting bij de andere studierichtingen van de opleiding Vormgeving niet meer relevant.

In onderstaand rapport beschrijft het auditteam bij de standaarden 1 en 2-5 zijn bevindingen met betrekking tot de hierboven genoemde ontwikkelingen.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld, het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving. De uitgangspunten voor de inrichting van de opleiding passen bij de onderwijsvisie en het profiel van de instelling. De beoogde leerresultaten worden periodiek geëvalueerd.

Bevindingen

Het auditteam heeft geconstateerd dat de beide *schools*, HKU Media en HKU Design, werken vanuit het geactualiseerde beroeps- en opleidingsprofiel Beeldende Kunst en Vormgeving dat in samenspraak met de betrokken hogescholen, het overleg Beeldende Kunst van de Vereniging Hogescholen (OBK), het Nieuwe Instituut en het Mondriaanfonds tot stand is gekomen in 2014. Daarbij is afgestemd met een brede vertegenwoordiging van het werkveld.

De zeven landelijke competenties van de opleiding betreffen: i) creërend vermogen, ii) vermogen tot kritische reflectie, iii) vermogen tot groei en vernieuwing, iv) organiserend vermogen, v) communicatief vermogen, vi) omgevingsgerichtheid en vii) vermogen tot samenwerken. Het huidige profiel uit 2014 is gericht op het bewust handelen als maker, los van discipline, vakgebieden of in werkvelden typerende functies.

In de beschrijving van de competenties/leerresultaten in 2014 is expliciet rekening gehouden met nationale en internationale niveaubeschrijvingen, de hbo-bachelorstandaard, de Dublin Descriptoren en de zogenoemde 'tuning documents' die in 2007 zijn ontwikkeld vanuit the European League of Institutes of the Arts (ELIA). HKU participeert actief in deze belangenorganisatie voor het kunstvakonderwijs in Europa.

Profilering/eigen inkleuring

De opleiding kent een sterke focus op de ontwikkeling van makerschap, op de eigen positionering van de student als beginnend professional in het vakgebied en de maatschappelijke context. De opleiding vraagt van de student een sterke sturing op het eigen leertraject en een eigen invulling van zijn positie als maker en ontwerper.

Uit de documentatie en de verschillende gesprekken tijdens de audit kwam naar voren, dat de opleiding de laatste jaren een flinke beweging heeft gemaakt in haar doorontwikkeling en een turbulente tijd achter de rug heeft. De opleiding heeft (opnieuw) gekeken naar wat het voortdurend in beweging zijnde werkveld vraagt van de student en hoe de student daarin zijn eigen positie kan innemen. Omdat niemand precies weet wat de toekomst is voor een /beeldmaker/ontwerper, wat de maatschappij van hem vraagt, acht de opleiding het essentieel dat de student vooral kennis en vaardigheden verwerft om daarop (een) antwoord te kunnen geven. Deze vraag kan ook nog eens verschillen per afstudeerrichting. De opleiding stelt, dat het niet (meer) alleen gaat over mooie dingen maken. Zij constateert op een aantal fronten de overgang van ster-/ego-ontwerpers naar ontwerpen als betekenis- en zingevingsproces. De opleiding wenst de studenten veel ruimte te geven om te experimenteren en te ontdekken wat er het beste bij hem past. Zij faciliteert een diversiteit in makerschap en ontwerperschap. Het vak staat niet langer centraal, maar is wel het vertrekpunt. Studenten moeten wendbaar zijn en zich - ook na het afstuderen - blijven ontwikkelen.

Deze nieuw ingeslagen weg heeft gevolgen (gehad) voor de inrichting van het curriculum en de inzet van personeel. (Zie daarover onder standaard 2-5 en 6.) Er zijn inmiddels al doelen bereikt, maar er zijn ook nog aspecten in ontwikkeling. Het auditteam beveelt de opleiding aan voortvarend door te gaan op het door haar ingeslagen pad. Het is belangrijk dat het voor alle betrokkenen – studenten, docenten en werkveld – helder is waar de opleiding Vormgeving precies voor staat, wat voor maker zij wil opleiden en wat zij de studenten daarin wil en kan bieden.

Het auditteam beveelt de opleiding aan voortvarend verder te gaan met de doorontwikkeling van de ambities, het eigen opleidingsprofiel en het daarvan afgeleide curriculum, zodat het voor alle betrokkenen – studenten, docenten en werkveld – helder is waar deze opleiding Vormgeving precies voor staat, wat voor soort maker zij wil opleiden en wat zij de studenten daarin te bieden heeft.

De beide *schools* hebben hun profilering nu als volgt verwoord:

‘Wij onderzoeken wat het vakgebied kan betekenen voor grote maatschappelijke vraagstukken als sociale participatie, migratie, disruptieve technologie en persoonlijke vrijheid, klimaatverandering en grondstoffenschaarste. In dat complex nemen de studenten een eigen betekenisvolle rol aan als ontwerper, als maker, als creatief professional. Zij kunnen hun eigen ideeën hierover verbeelden, manifest en tastbaar maken en aan anderen overbrengen. Deze uitdaging is de betekenis van de HKU-zoektocht naar nieuwe verbindingen, toepassingen en beroepscontexten. Voor studenten Media brengt deze [maatschappelijke] opdracht een kritische bevraging met zich mee van de alomtegenwoordigheid van analoge en digitale beelden in het leven van alledag. In deze vakgebieden wordt telkens opnieuw de relatie vormgegeven tussen vorm, inhoud en publiek van het verhaal. HKU Media gaat over impact hebben met beeldverhalen, met beelden als verhaaldragers. Typend voor HKU Design zijn thema’s als materialiteit, zintuigelijke beleving, verbeelding, identiteit. Hier is het ontwerpen van de relatie tussen mens en fysieke werkelijkheid aan de orde’.

In het gesprek met het werkveld en alumni kwam naar voren dat zij het belangrijk vinden dat studenten zelfredzaam zijn, komen met hun eigen verhaal/eigen ideeën als maker en duidelijk kunnen maken hoe zij zich verhouden tot het werkveld. De keuze voor een specifiek medium/een afstudeerrichting is in hun ogen daaraan ondergeschikt. ‘De afstudeerrichting biedt bij de start van de studie een fijne thuisbasis’, aldus een van de alumni, ‘maar daarna kan en mag je eigen keuzes maken in hoe je verder wilt gaan’. Vertegenwoordigers vanuit het werkveld opperden tijdens de audit, dat de opleiding wellicht beter van instroomprofielen kan spreken, dan van afstudeerrichtingen. ‘Hoe je uitstroomt kan en mag verschillen’, aldus het werkveld. ‘Het hebben van goede ideeën en zelfredzaamheid is belangrijk’.

Onderzoek

Onderzoek is in het landelijke opleidingsprofiel geen aparte competentie. Het auditteam heeft de aandacht voor het ontwikkelen van een onderzoekende houding en het doen van onderzoek echter terug kunnen lezen in de uitwerking van de competenties. De opleiding stelt ook dat makerschap vraagt om een combinatie van creërend en reflectief vermogen. In een onderzoekende maakhouding zijn beide competenties verweven. Zo is bij creërend vermogen te lezen ‘de student kan authentiek beeldend werk maken dat voortkomt uit onderzoek’ en bij vermogen tot kritische reflectie ‘de student kan eigen werk en werkwijze en die van anderen onderzoeken door het te beschouwen, te analyseren, te problematiseren, te positioneren en te beoordelen’.

Internationale/interculturele dimensie

De opleiding beoogt als Nederlandse opleiding de studenten voor te bereiden op een werkveld dat zich verder uitstrekt dan de landsgrenzen. Het werkveld van de media-industrie en de vormgeving is ook zelf afhankelijk van internationale ontwikkelingen.

Het auditteam kon de aandacht voor de internationale/interculturele dimensie afleiden uit een aantal competenties, waaronder 'kritische reflectie' en 'omgevingsgerichtheid'. Daarin staat bijvoorbeeld: *'de student positioneert zich kritisch t.o.v. het eigen vakgebied, de maatschappelijke context en de actualiteit in relatie tot zijn werk en werkwijze', 'de student kan zich actief en kritisch verhouden tot de context waarin hij zich met zijn werk bevindt' en 'de student relateert zijn werk aan werk van vakgenoten uit heden en verleden. Op deze wijze legt de student verbanden binnen de eigen discipline en met andere kunst disciplines in een internationale context'.*

De docenten die zelf internationaal actief zijn, een internationaal netwerk hebben, internationale conferenties en tentoonstellingen bezoeken, signaleren actuele ontwikkelingen die zij meenemen in hun onderwijs.

Afstemming met het werkveld en vakgenoten

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleiding regelmatig contact heeft met vakgenoten en vertegenwoordigers vanuit het werkveld over de verwachtingen en actuele eisen met betrekking tot de studenten. De beide *schools* participeren actief in het landelijk overleg Beeldende Kunsten (OBK) en stemmen ook - zoals al hierboven is vermeld - af met internationale vakgenoten binnen ELIA.

Het werkveld is in de volle diversiteit betrokken bij de opleiding, onder andere via strategische partners als het Nederlands Filmfestival, Holland Animation Film Festival (thans: Kaboom Animation Festival), What Design Can Do, Instituut voor Beeld en Geluid, Beroepsorganisatie Nederlandse Ontwerpers BNO, het multidisciplinaire 'matchmaking agency' voor de creatieve (mode)industrie HTNK, via de zogenoemde connectdagen, als opdrachtgever bij projecten, als stageverlener en als externe deskundige bij het afstuderen. De opleiding - studieleders en docenten - houdt ook contact met de alumni en spreekt met hen over hun bevindingen.

Docenten hebben veelal een eigen beroepspraktijk en hebben dientengevolge goed zicht op de wensen en verwachtingen vanuit het werkveld. Ook vraagt de opleiding de vele gastdocenten die zij inzet, naar actuele ontwikkelingen en eisen vanuit het werkveld.

Weging en Oordeel: voldoet

De opleiding baseert zich aantoonbaar op het geactualiseerde beroeps- en opleidingsprofiel Beeldende Kunst en Vormgeving dat in samenspraak met de betrokken hogescholen, het OBK, het Nieuwe Instituut en het Mondriaanfonds tot stand is gekomen.

De opleiding heeft regelmatig contact met (internationale) vakgenoten en een brede vertegenwoordiging vanuit het werkveld.

De opleiding denkt actief na over haar eigen profilering/inkleuring, wat voor soort maker zij wil opleiden en hoe zij deze maker zo goed mogelijk kan toerusten voor de maatschappij die hij gaat betreden. Het auditteam beveelt de opleiding aan voortvarend door te gaan op het door haar ingeslagen pad. Het is belangrijk dat het voor alle betrokkenen - studenten, docenten en werkveld - helder is waar deze opleiding Vormgeving precies voor staat en wat zij de studenten wil en kan bieden.

Het ontwikkelen van onderzoeksvaardigheden, het doen van onderzoek en de aandacht voor de internationale context is terug te zien in de competenties.

Het auditteam is op grond van bovenstaande van oordeel dat de opleiding voldoet aan de eisen en komt tot een oordeel 'voldoet' voor deze standaard.

4.2. Programma

Standaard 2 (programma-oriëntatie): Het programma maakt het mogelijk om passende (professionele of academische) onderzoeks- en beroepsvaardigheden te realiseren.

Toelichting NVAO: Het programma sluit aan bij de actuele (internationale) ontwikkelingen, eisen en verwachtingen in het beroepenveld en in het vakgebied. Academische vaardigheden en/of onderzoeks- en/of beroepsgerichte competenties krijgen invulling op een wijze die past bij de oriëntatie en het niveau van de opleiding.

Standaard 3 (programma-inhoud): De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Toelichting NVAO: De leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.

Standaard 4 (programma-leeromgeving): De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde leerresultaten te bereiken.

Toelichting NVAO: De vormgeving van het programma draagt bij aan de realisatie van de beoogde leerresultaten. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten een actieve rol nemen in de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*). De inrichting van de leeromgeving past bij de onderwijsvisie van de instelling. Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert.

Standaard 5: Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Toelichting NVAO: De gehanteerde toelatingseisen zijn realistisch met het oog op de beoogde leerresultaten.

Bevindingen

▪ *Opzet en inhoud curricula en koppeling leerresultaten en curricula*

Het auditteam heeft geconstateerd, dat de curricula van de negen afstudeerrichtingen een duidelijke en op hoofdlijnen vergelijkbare opzet hebben. Door het hele curriculum te doorlopen kunnen de studenten hun competenties op het gewenste niveau ontwikkelen.

De negen afstudeerrichtingen bieden een onderwijsprogramma waarin de focus gericht is op beeldtechnologie, animatie, film, fotografie, mode, illustratie, product, grafisch of ruimtelijk ontwerp. Hoewel de focus/het vakgebied verschilt, vertonen de curricula een sterke gelijkenis in opbouw en inhoud en de manier waarop het makerschap centraal staat.

De afstudeerrichtingen hebben hun modules geordend langs vier leerlijnen, te weten:

- i) vaardigheid (beeldtechniek, materiaalbewerking, maar ook onderzoeksvaardigheid);
- ii) kennis (cultuurstudies en mediatheorie, vaktheorie en research);
- iii) reflectie op persoonlijke en inhoudelijke groei (positionering en ontwikkeling);
- iv) integrale ontwerp opdrachten (van oefening tot eigen project).

De opeenvolgende studie jaren kenmerken zich met de trefwoorden i) verkennen, ii) verdiepen, iii) positioneren en profileren.

In een competentiematrix heeft de opleiding voor elk studiejaar inzichtelijk gemaakt aan welke competenties de studenten in elke leerlijn werken. In het derde en vierde studiejaar komen alle competenties in elke leerlijn aan bod.

In de eerste twee studie jaren is het vakgebied het uitgangspunt. In het derde en vierde studiejaar verschuift dit en staat de eigen positionering als ontwerper/beeldmaker centraal.

In de propedeuse verkennen de studenten vooral hun vakgebied, de verschillende manieren van maken die daarin bestaan en hun eigen kwaliteiten aan de hand van uiteenlopende maakopdrachten. In de vaardigheidsleerlijn krijgen de studenten bij het vakgebied passende ambachtelijke/technische vaardigheden, variërend van zeefdruk tot projecties. De *school* HKU Design organiseert daartoe voor al haar studenten op een vaste dag in de week skills- en designlabs in de werkplaatsen om het experimenteren met maken en uitwisseling tussen studenten te bevorderen.

De school HKU Media start in 2019-2020 met een gezamenlijk skillsprogramma rond ambachtelijke, onderzoeksmatige, conceptuele en professionele vaardigheden.

De kennisleerlijn is binnen de twee *schools* grotendeels gezamenlijk georganiseerd en biedt een brede kennismaking met design- en cultuurstudies, narrativiteit, beeld- en mediatheorie en research.

In de positionerings- en ontwikkelingsleerlijn reflecteren de studenten op hun eigen ontwikkeling als maker en ontwerper in relatie tot het vakgebied.

Om studenten al in de propedeuse projectervaring op te laten doen hebben alle studenten van de *school* HKU Design een integraal project in blok 4. De studenten van de *school* HKU Media werken aan vakmatige projecten als een film, een boekwerk of een expositie.

In het tweede studiejaar volgen de curricula op hoofdlijnen de opzet van de propedeuse. Het werken in context wordt dan belangrijker en studenten krijgen te maken met complexere opgaven, externe partijen en ze verdiepen hun vaardigheden en technieken. De studenten van de *school* HKU Design werken in dit studiejaar al aan integrale ontwerpprojecten. Bij de *school* HKU Media gebeurt dat in jaar 3. (Zie verder de paragraaf Beroepsgerichtheid, stage en projecten.)

In studiejaar 3 en 4 kantelt het programma naar een sterk integrale benadering, waarin studenten zelf invulling geven aan hun plaatsbepaling in het werkveld. De aparte modules rond skills, theorie of reflectie verdwijnen en het onderwijs wordt steeds vaker aangeboden in grote integrale eenheden geconcentreerd rond ontwerpvragestukken. Het werkveld en opdrachtgevers zijn hierbij nadrukkelijk aanwezig. (Zie verder de paragraaf Beroepsgerichtheid, stage en projecten.)

In de herziening van de curricula heeft de opleiding in het vormgeven van afstudeerjaar grote stappen gezet. De studenten voeren thans hun eigen project uit. Een periode van (voor)onderzoek en experimentele verkenning wordt gevolgd door een periode van maken en van presentatie. Studenten leggen zelf contacten met externen en betrekken hen in hun maakproces. De studenten van de *school* HKU Media doorlopen eerst een periode van verdieping en onderzoek binnen en buiten de academie waarbij zij alumni en externen betrekken ter voorbereiding op hun eigen project. De *school* HKU Design start met een Designproject en werkt in de tweede helft van het vierde studiejaar met zogenoemde connectdagen in de module Platform. Daarin ontmoeten alle studenten en de verschillende externe partijen elkaar en sparren over de projecten.

De fase van (voor)onderzoek en ideevorming gaat aan het einde van de studie over in een periode waarin de student het werk vervolgens maakt, test, in productie zet en doorontwikkelt. (Zie over het afstuderen verder standaard 10.)

Het is de ambitie van het management dat er meer interdisciplinair wordt samengewerkt. Dit samenwerken tussen de negen verschillende afstudeerrichtingen en tussen de beide *schools* is nog wel lastig, zij het dat enkele afstudeerrichtingen dit inmiddels al meer doen. Het management acht kruisbestuivingen belangrijk, maar merkt dat docenten daar nog niet consequent naar op zoek gaan. De docenten moeten de dogma's over hun eigen vak loslaten, aldus het management. Het auditteam beveelt de opleiding aan meer in te zetten op interdisciplinariteit en de afstudeerrichtingen meer van elkaars best practices te laten leren. Sommige studenten die het auditteam sprak, merkten al minder van de scheiding tussen de beide *schools* HKU Media en HKU Design, maar dat hing wel af van het eigen initiatief van de student.

Ook wenst het management meer crossovers met andere opleidingen van HKU. Dat betekent dat studenten ook terecht moeten kunnen bij docenten van die andere opleidingen. In de HKU brede seminar-woeken (twee maal per jaar) en in de HKU minoren zitten die mogelijkheden voor crossovers al vervat, maar het mag nog veel vaker gebeuren. Dat acht het auditteam eveneens belangrijk.

▪ *Didactische uitgangspunten*

Het auditteam is van oordeel, dat opleiding met de vormgeving van het programma aanzet tot studeren. De opleiding creëert leeromgevingen waarin studenten worden uitgedaagd en ervaringen kunnen opdoen. De opleiding hanteert daartoe een aantal uitgangspunten: i) het onderwijs is student-gestuurd en laat verschillen tussen studenten toe, ii) leren vindt plaats door ontmoetingen en confrontaties met uiteenlopende benaderingen van makerschap en ontwerpen, iii) studenten leren en werken door ervaring, door te doen en door te delen, iv) studenten leren door te werken in projecten, waarbij integraal werken veel aandacht krijgt, v) leren en werken is competentiegericht en vi) docenten begeleiden, vragen en stellen eisen aan het niveau, het hoe en waarom. (Zie voor de concretisering hiervan bovenstaande paragraaf en de paragrafen die hierna volgen.)

De opleiding wil studenten helpen bij de ontwikkeling die zij ziet. Dat kan zijn ontwikkelen van basisvaardigheden in bijvoorbeeld de werkplaatsen, maar ook ruimte geven voor experimenteren en studenten faciliteren in alles wat ze willen en in de ontwikkeling van het eigen makerschap. Dat lukt nog niet altijd. Daarin moeten de docenten ook mee (kunnen) gaan met de studenten. Dit vraagt van docenten didactische wendbaarheid en weerbaarheid als professional. (Zie ook standaard 6.)

▪ *Beroepsgerichtheid, stage en projecten*

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleiding sterk gericht is op de beroepspraktijk. Zoals al hierboven is vermeld is een van de leerlijnen gericht op integrale ontwerp opdrachten. Bij de *school* HKU Design start dat al in jaar 2. Vanaf jaar 3 kunnen alle studenten werken aan eigen geformuleerde ontwerp opdrachten. Hierin kunnen ze aan hun sterke kanten werken of juist hun zwakke kanten wegwerken.

Studenten in de *school* HKU Media volgen in het derde studiejaar een interdisciplinair project binnen Intermedia. Hierin staat vooral de manier van werken centraal en minder het product. Externe partijen treden hierbij op als opdrachtgever.

Het auditteam kreeg tijdens de audit toelichting van twee studenten AVM op een interdisciplinair project, waarin zij samen met studenten Illustratie en Grafische Vormgeving hadden gewerkt aan een documentaire over vier mensen die geadopteerd waren. De studenten hadden stage gelopen bij de omroep HUMAN die hen de opdracht voor deze documentaire had gegeven. Elke student had vanuit zijn eigen discipline en expertise een bijdrage geleverd aan dit project. Daarbij hadden ze ook ervaren wat de overeenkomsten en verschillen waren in hun aanpak van het project, hun manier van werken en wat dat betekende voor hun samenwerking in het opleveren van een gezamenlijk product. Dat acht het auditteam waardevol.

Tijdens de Expeditie in het derde studiejaar – een verbreding ten opzichte van de klassieke stage – onderzoeken de studenten het werkveld en de mogelijkheden die zij zelf daarin zien. Ze doen een of meerdere activiteiten buiten de deur in ontwerp bureaus, studio's en productiebedrijven, maar ze kunnen ook bij organisaties, overheden, instellingen, individuen terecht waar een rol voor ontwerpers is weggelegd.

Zoals al uit bovenstaande blijkt moeten de studenten in het afstudeerjaar contacten leggen met externen en hen betrekken bij hun werk en maakproces.

Uit het gesprek met de vertegenwoordigers vanuit het werkveld en de alumni kwam de 'wens' naar voren dat de opleiding meer 'naar buiten' gaat met de studenten om te ervaren hoe het is in het werkveld of samen op bezoek te gaan bij de creatieve industrie of exposities en musea te bezoeken et cetera.

Eén van de alumni was tijdens de opleiding bijvoorbeeld helemaal niet buiten geweest met de docenten. Maar dat gold niet voor alle afstudeerrichtingen. Een mooi voorbeeld daarvan hoorde het auditteam over de afstudeerrichting Fotografie, waar de docenten het initiatief namen om tegen een kleine eigen bijdrage van de student een bus te regelen voor een bezoek aan een grote fototentoonstelling in Düsseldorf.

Ook de studenten in het studenthoofdstuk gaven aan dat zij wel meer wilden zien/weten van de eigen beroepspraktijk van hun docenten.

De opleiding meldde desgevraagd dat er in het curriculum van elke afstudeerrichting standaard wordt samengewerkt met het werkveld – met bedrijven, de creatieve industrie - in projecten, opdrachten, stages. Ook nemen de docenten de studenten regelmatig mee voor een bezoek aan plekken in en om de stad en op excursies naar musea en bedrijven in binnen- en buitenland.

Het auditteam geeft de opleiding nog mee om de docenten van de verschillende afstudeerrichtingen met elkaar (reeds bestaande) interessante initiatieven en ideeën uit te laten uitwisselen.

- *Persoonlijke profileringsruimte van de student*

Zoals al uit bovenstaande blijkt is er heel veel ruimte voor persoonlijke profilering. Zeker in het derde en vierde studiejaar krijgt de student alle ruimte om die maker/ontwerper te worden die hij wil zijn. Het programma is daarmee aantoonbaar student-centred.

- *Onderzoek*

Het auditteam heeft geconstateerd, dat de studenten al vanaf de start van hun opleiding leren om onderzoekend te ontwerpen of ontwerpend te onderzoeken. De insteek van onderzoek is praktijkgericht en kan de vorm aannemen van een artistiek onderzoek, materiaalonderzoek, gebruikersonderzoek of literatuuronderzoek. Door de jaren heen bouwen de studenten aan hun onderzoeksvaardigheden en een onderzoekende houding. De opleiding beoogt de bachelorstudenten niet op te leiden tot onderzoekers.

De studenten die het auditteam sprak, herkenden de ambitie van de opleiding om hen op te leiden tot onderzoekende ontwerpers. De opleiding stimuleert hen op zoek te gaan naar inspiratiebronnen op websites, in de bibliotheek, op exposities. Het onderzoek betreft veelal het ontwerpproces; een vormend onderzoek. Dat hoeft niet altijd te leiden tot een eindproduct. De studenten moeten dit proces goed documenteren en erop reflecteren.

Reflecteren gebeurt ook tijdens de werkschouwen die tweemaal per jaar plaatsvinden. Daarin moeten de studenten laten zien welke ontwikkeling zij hebben doorgemaakt.

Het auditteam constateert op basis van de eindwerken die het inzag, dat het beeld dat studenten hebben van onderzoek nog niet zo duidelijk is. Dat is ook de waarneming van de opleiding zelf. De opleiding heeft de ambitie om studenten een collectie van onderzoeksmethoden en -varianten aan te bieden, gekoppeld aan maakprocessen. Komend jaar wil zij deze collectie verder vastleggen. Dat acht het auditteam een wezenlijke stap, zodat studenten én docenten meer handvatten krijgen.

- *Internationale/interculturele dimensie*

De opleiding vindt het belangrijk dat studenten tijdens hun studie in aanraking komen met de internationale context. Deze context komt o.a. aan de orde in de ontwerpvakken en bij cultuur- en mediastudies. Het is voor de studenten mogelijk buitenlandervaring op te doen via interdisciplinaire projecten, stages en het partnernetwerk. Het auditteam heeft evenwel geconstateerd dat internationale samenwerking over het algemeen (nog) niet sterk aanwezig is in het programma. De opleiding reageerde desgevraagd, dat het wel afhangt van de keuzes die de student maakt of een internationale samenwerking relevant is.

Het werkveld herkent het bovenstaande en heeft de opleiding al geadviseerd om stapsgewijs haar netwerk verder uit te breiden, meer naar buiten te treden en bijvoorbeeld samen met internationale partners projecten te gaan organiseren. Het auditteam adviseert de opleiding daarbij allereerst te kijken welke instituten en/of werkvelden passend zijn bij de eigen ambities.

De opleiding noemde tijdens de audit Scandinavië/Aalto (Finland), Karlsruhe (Duitsland) en Milaan (Italië) al als inspiratiebronnen.

Zoals al hierboven is vermeld, zou de opleiding ook met de studenten meer 'naar buiten' mogen gaan; dus ook naar het buitenland. Op bescheiden schaal neemt de opleiding de studenten mee naar het buitenland als het past bij een afstudeerrichting, zoals participatie in de Salone del Mobile in Milaan of deelname aan het internationale seminarprogramma van 'Imaging Tomorrow International' dat de *school* HKU Media en de *school* HKU Kunst en Economie aanbieden met partners uit Duitsland, de VS, India en Roemenië. Studenten kunnen ook kiezen voor een minor 'Design for Social Change' die de *school* HKU Media samen met de *school* HKU Kunst en Economie heeft ontwikkeld.

Ook de studenten die het auditteam sprak, vonden dat er meer uitwisseling mag komen; ook door exchange-studenten naar de opleiding te halen. HKU loopt hierin achter, aldus de studenten.

Tijdens de audit is ook het aspect 'diversiteit/inclusiviteit' aan de orde geweest; een aspect dat sommige studenten hadden gemist in de opleiding. Het verschilt overigens per student of hij er veel belang aan hecht en/of last van heeft dat HKU een vrij witte school is. 'Je mag binnen de opleiding immers je zelf zijn', aldus een van de studenten. Vorig jaar heeft de opleiding een seminar over diversiteit georganiseerd waarin witte studenten een ander perspectief kregen voorgeschoteld. Inmiddels is er een commissie opgericht die zich buigt over mogelijke onderwerpen/thema's die van belang zijn om aandacht aan te besteden, zoals gender, religie, culturele en sociale achtergronden. Dat vindt het auditteam belangrijk.

▪ *Tevredenheid studenten, alumni en werkveld over het programma*

Uit de evaluaties, gesprekken tijdens de audit en het studenthoofdstuk blijkt dat de studenten, recent afgestudeerden en het werkveld over het algemeen tevreden zijn over het nieuwe programma. De studenten die het auditteam sprak, hadden bewust gekozen voor HKU vanwege de vrijheid die ze in de opleiding krijgen en de ontmoeting en samenwerking met studenten van andere afstudeerrichtingen. De opleiding laat de studenten erg vrij om te experimenteren en er al doende achter te komen wat het beste bij hen past. Voor sommige studenten is teveel vrijheid lastig en sommigen stoppen dan ook met de studie of stappen over naar een opleiding Vormgeving bij een andere hogeschool. Ook switchen er studenten naar een andere afstudeerrichting van de opleiding of een andere opleiding van de HKU, omdat die beter bij hen past.

De studenten die het auditteam sprak, meldden dat zij uit de voeten kunnen met de grote vrijheid, de 'oneindige zee' opties die er zijn. De docenten ondersteunen hen in het 'navigeren' en vragen voortdurend naar de eigen positionering en de keuzes die de student heeft gemaakt en/of nog wil maken. Als een student een afwijkende keuze maakt - bijvoorbeeld bij de afstudeerrichting Mode kiezen voor het maken van een film - dan zorgt de opleiding voor extra begeleiding op dit gebied.

Uit het studenthoofdstuk blijkt dat sommige studenten meer techniek aangereikt willen krijgen. Andere studenten vinden dat hetgeen de opleiding hen aanbiedt, wel voldoende is. Binnen de opleiding is ruimte om te vragen om meer uitleg, maar docenten stimuleren studenten ook om zelf oplossingen te vinden, conform het uitgangspunt van het onderzoekend maken. De docenten willen niet (alles) voorschrijven en/of voordoen. Het onderzoekend leren is belangrijk. De studenten waren ook zeer te spreken over de mogelijkheid die de HKU/de opleiding biedt om inter- en multidisciplinair samen te werken. Daardoor kunnen ze een breed netwerk opbouwen, waarop ze kunnen terugvallen en/of kunnen benutten na het afstuderen. De alumni die het auditteam sprak, beaamden dit.

Het werkveld merkt tijdens de stage dat de huidige studenten van de opleiding veel meer zelfredzaam zijn dan enige jaren geleden. De studenten laten zien dat ze gewend zijn om veel mee te denken. De opleiding legt hen niet op hoe ze het moeten doen. Dat vonden de vertegenwoordigers uit het werkveld die het auditteam sprak, een positieve ontwikkeling. Het werkveld ziet ook dat studenten gedurende de studie op zoek zijn naar hun eigen identiteit.

Vaak vinden ze die pas in het vierde studiejaar. Die identiteit kunnen ze vervolgens verder doorontwikkelen. Dat stopt uiteraard niet bij het afstuderen.

Het onderzoekend maken, de reflectie daarop en het ontwikkelen van een inhoudelijke visie zag het werkveld terug. Dat mag nog sterker, aldus het werkveld. Het werkveld merkt ook dat de opleiding/de docenten nog worstelen met de keuze tussen individueel maatwerk of lesgeven aan de hele groep. Sommige studenten zijn nog erg gefocust op het eigen 'ik'. De opleiding zou deze studenten moeten stimuleren meer 'naar buiten' te kijken.

▪ *Instream en aansluiting*

De opleiding hanteert een heldere toelatingsprocedure, waarmee zij ervoor zorgt dat alleen studenten met potentie om de vereiste competenties te ontwikkelen mogen instromen. De selectieprocedure richt zich naast de wettelijke toelatingseisen op beeldend, onderzoekend en reflectief vermogen. Studenten voeren een thuisopdracht uit, schrijven een motivatiebrief en komen op gesprek, waarin de toelatingscommissie o.a. nagaat of de studenten beschikken over de gewenste attitude. Deze toelatingscommissie bestaat naast docenten ook uit ouderejaars studenten. Dat is een sterk punt.

De studenten die het auditteam sprak, vonden dat de opleiding bij het intakegesprek duidelijk en eerlijk vertelt, hoe het huidige curriculum in elkaar zit en wat zij van de studenten verwacht met betrekking tot het zelfstandig uitstippelen van een eigen route. 'Iemand die heel gedisciplineerd opgeleid wil worden, zal zich niet thuisvoelen op de HKU', aldus de studenten. De *schools* HKU Media en HKU Design beschikken ook over vooropleidingen die jongeren in staat stellen zich gedurende een jaar voor te bereiden op de studie. Na afloop van dat jaar kunnen zij toelating doen voor de bacheloropleiding of voor de associate degree opleiding Vormgeving, die HKU sinds 2018-2019 aanbiedt.

Weging en Oordeel: voldoet

De opleiding biedt een op de actuele beroepspraktijk gericht programma. De inhoud van dit programma maakt het de studenten mogelijk de beoogde leerresultaten/competenties te ontwikkelen.

De opleiding kent een duidelijke opbouw en zorgt met de vier leerlijnen voor een samenhangend programma. Via de leerlijnen kunnen de studenten alle benodigde (theoretische) kennis en (technische) vaardigheden/skills in ontwerpen en maken ontwikkelen en naar eigen wens verder verdiepen. Via integrale ontwerp opdrachten, interdisciplinaire projecten, stage/expeditie zorgt de opleiding voor oriëntatie op en ervaring opdoen in de beroepspraktijk en voor een eigen positionering van de student in het werkveld.

De opleiding biedt heel veel ruimte voor persoonlijke profilering.

De studenten leren al vanaf de start van hun opleiding om onderzoekend te ontwerpen of ontwerpend te onderzoeken. Ook besteedt de opleiding veel aandacht aan reflecteren, zowel op het ontwerp als op de eigen ontwikkeling.

Studenten, alumni en werkveld zijn over het algemeen tevreden over het programma.

Het auditteam zag nog een aantal ontwikkelpunten, zoals aandacht voor internationale samenwerking en uitwisseling en diversiteit/inclusiviteit. Daarnaast is het belangrijk dat de opleiding een heldere visie ontwikkelt op onderzoek en het daarbij passende begrippenkader en die aanbiedt in een collectie van onderzoeksmethoden en -varianten, gekoppeld aan maakprocessen, zodat studenten én docenten meer handvatten krijgen. De opleiding is (deels) al bezig met bovenstaande punten.

De opleiding hanteert een heldere toelatingsprocedure, waarmee zij ervoor zorgt dat alleen studenten met potentie om de vereiste competenties te ontwikkelen mogen instromen.

Het auditteam is op grond van het bovenstaande van oordeel, dat de opleiding voldoet aan basiskwaliteit en komt daarom tot het oordeel 'voldoet' voor de standaarden 2, 3, 4 en 5.

4.3. Personeel

Standaard 6: Het docententeam is gekwalificeerd voor de inhoudelijke en onderwijskundige realisatie van het programma en de omvang ervan is toereikend.

Toelichting NVAO: De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen. Het personeelsbeleid draagt daar aan bij. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Er is voldoende personeel beschikbaar om de opleiding te verzorgen en de studenten te begeleiden.

Bevindingen

De docenten van de beide *schools* zijn ondergebracht in discipline-gebonden teams, die worden aangestuurd door een studieleider. Beide *schools* hebben permanent aandacht voor een diverse samenstelling van de teams met het oog op de diversiteit in het werkveld en actuele ontwikkelingen. De opleiding vindt het ook belangrijk een diversiteit in docenten aan de studenten te presenteren, die ieder vanuit hun eigen invalshoek en expertise de studenten lesgeven, begeleiden/coachen, motiveren en inspireren.

Door een verhouding vaste/tijdelijke contracten van 70/30% zorgt de opleiding ervoor dat zij voldoende wendbaar is. Tevens zorgt de opleiding er met de inzet van gastdocenten voor dat zij snel kan inspelen op actuele ontwikkelingen. Gastdocenten worden geselecteerd op kennis van en gedrevenheid voor hun vak, hun ontwerpqualiteiten of expertise in onderzoeksgebieden. Ze zijn een rolmodel voor de studenten.

Zoals al onder standaard 1 is beschreven, heeft de opleiding een turbulente tijd achter de rug. Vanwege de nieuw ingeslagen weg, waarbij het louter denken vanuit het eigen vak is losgelaten, heeft het management ook gekeken naar de docenten: wat heeft de opleiding nu nodig? Dat betekende dat er in sommige gevallen afscheid genomen moest worden van docenten, die zich weinig konden vinden in de integrale aanpak. Nieuwe docenten zijn daarvoor teruggekomen, die ook weer nieuwe skills inbrachten. Met het huidige docententeam ('zittend' en nieuw) zorgt de opleiding voor meerstemmigheid in de lessen en begeleiding. Het management meldde overigens dat het merendeel van de docenten is meegegaan in de veranderingen. Dat acht het auditteam belangrijk; ook voor de rust en stabiliteit. Het auditteam acht het onvermijdbaar dat er ook docenten moesten afvallen.

Ook de studenten die het auditteam sprak, hadden gemerkt dat het soms onrustig was (geweest) en maakten zich zorgen om hun docenten, met name over de aspecten werkdruk, stress en vitaliteit. 'Dat heeft ook invloed op het onderwijs dat zij moeten verzorgen', aldus de studenten. De docenten die het auditteam sprak, merkten dat studenten daar oog voor hebben, maar verzekerden dat het met hen goed ging. Het management heeft inmiddels een aantal maatregelen getroffen met betrekking tot de hoge ervaren werkdruk.

Uit de evaluaties, het studenthoofdstuk en de gesprekken tijdens de audit is gebleken, dat de studenten over het algemeen positief zijn over docenten, over hun deskundigheid, betrokkenheid, hulpvaardigheid. Het contact is met de docenten is laagdrempelig. Hun beschikbaarheid verschilt per afstudeerrichting. (Zie daarover standaard 8 en 9.) De studenten merken ook verschil in de benaderingswijze van docenten: sommige studenten voelen een gelijkwaardige en uitdagende relatie met de docenten, anderen voelen meer spanning. Dat wordt mede veroorzaakt door de verwachtingen die de student heeft van de docenten en de verwachting die elke docent heeft van de studenten. 'Sommige docenten hebben nog moeite met de nieuwe visie en de flexibilisering. Sommige docenten gaan hier soepel in mee, anderen remmen soms. Maar uiteindelijk gaan ze wel mee. Het vraagt aanpassingsvermogen', aldus de studenten die het auditteam sprak.

De studenten zijn tevreden over het feit, dat de meeste docenten naast hun lesgevendende taken ook actief zijn in het werkveld. Velen hebben een eigenstandige beroepspraktijk. De studenten zouden daarvan nog wel meer willen horen en/of zien tijdens hun studie.

Vanwege de toegenomen vraag om te kunnen werken in de werkplaatsen en het gebruik van de voorzieningen aldaar, is het aantal fte in de werkplaatsen op Oudenoord, IBB en de Pastoe Fabriek - de locatie waar o.a. de bacheloropleiding Fine Art is gehuisvest - in 2019 fors uitgebreid van 16,6 naar 22,7 fte. (Zie ook standaard 7 en 8.) De werkplaatsmedewerkers geven de studenten instructie en begeleiden hen bij de werkzaamheden in de werkplaatsen. Het is een sterk punt dat de werkplaatsmedewerkers worden uitgenodigd bij het overleg met de docenten. Daardoor is er een grote(re) betrokkenheid van de werkplaatsmedewerkers bij het onderwijs. Ze zijn niet (langer) alleen faciliterend bezig.

De opleiding/HKU besteedt voldoende tijd aan professionalisering. Docenten die in vaste dienst komen, moeten een cursus Didactische Bekwaamheid volgen, met daarin een apart blok Basis Kwalificatie Examinering (BKE). Daarnaast moedigt de opleiding het behalen van een masterdiploma aan onder de theorie- en researchdocenten. Inmiddels hebben 36 van de circa 100 docenten een master, zijn 3 docenten gepromoveerd en werken 3 docenten aan een promotietraject.

De ruimte die de opleiding de studenten wil bieden bij de ontwikkeling van het eigen makerschap, vraagt van de docenten didactische wendbaarheid en weerbaarheid als professional. Naast het aanbod rondom toetsing, volgen docenten daarom dit jaar gericht trainingsaanbod rondom thema's als feedback geven en omgang met flexibele onderwijsvormen en bijvoorbeeld gebruik van virtual reality.

Jaarlijks organiseert HKU een Onderwijsdag met een grote hoeveelheid workshops. Het Expertisecentrum voor Onderzoek en Innovatie en de lectoraten 'Research in Creative Practices', 'Interactive Narrative Design' en 'Kunst en Professionalisering' zijn betrokken bij de beide *schools*. Het Expertisecentrum helpt o.a. bij kennisverspreiding en ondersteunt lectoren en docentonderzoekers hoe zij hun resultaten kunnen delen met docenten, studenten en de buitenwereld. Circa vijftien docenten zijn betrokken bij de zogenoemde 'makersmanieren' van het lectoraat Research in Creative Practices, waarin docenten eigen maak- en werkprocessen uitwisselen. De interventies die ze daarin van elkaar leren zetten zij in in hun onderwijs. De schools werken bij het vernieuwen van het aanbod aan skills samen met het Expertisecentrum Creatieve Technologie.

Professionalisering is een van de onderwerpen van gesprek tijdens de jaartaak-, beoordelings- en functioneringsgesprekken. In deze gesprekken komen ook de uitkomsten uit de studentevaluaties aan bod en de nieuwe weg die de opleiding is ingeslagen en hoe de docent daarin staat en mee omgaat.

Weging en Oordeel: voldoet

De docententeams van de beide *schools* zijn goed gekwalificeerd om het opleidingsprogramma te kunnen verzorgen. Er is sprake van een diversiteit in docenten, die ieder vanuit hun eigen invalshoek en expertise de studenten lesgeven, begeleiden/coachen, motiveren en inspireren. Veel docenten staan ook met één been in het werkveld. Met de inzet van gastdocenten zorgt de opleiding voor een goede aanvulling op het team. Ook de werkplaatsmedewerkers spelen een belangrijke aanvullende rol.

De opleiding/HKU besteedt veel aandacht aan professionalisering van de docenten. Werkdruk, stress en vitaliteit van de docenten heeft de aandacht van het management. Dat is essentieel met het oog op de door studenten ervaren onrust in het onderwijs.

De studenten zijn over het algemeen positief over hun docenten en de gastdocenten. Zij waarderen hen met name om hun deskundigheid, betrokkenheid en hulpvaardigheid en hun actuele kennis van de beroepspraktijk. Ze merken wel dat sommige docenten nog moeite hebben met de nieuwe visie en de flexibilisering.

Het auditteam is van oordeel dat de opleiding voldoet aan basiskwaliteit en komt tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 6.

4.4. Voorzieningen

Standaard 7: De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Toelichting NVAO: De huisvesting van de opleiding en de voorzieningen passen bij de beoogde leerresultaten en de onderwijsleeromgeving.

Standaard 8: De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Toelichting NVAO: Studenten ontvangen een passende begeleiding (ook in het geval van een functiebeperking). De informatievoorziening van de opleiding is adequaat.

Bevindingen

Huisvesting en materiële voorzieningen

De opleiding is gehuisvest op twee locaties in Utrecht: de *school* HKU Media op de locatie Oudenoord en de *school* HKU Design op de locatie Ina Boudier Bakkerlaan (IBB). Beide locaties hebben de beschikking over goed geoutilleerde en in de afgelopen jaren gemoderniseerde werkplaatsen voor o.a. hout, metaal, keramiek, zeefdruk, doka, foto en film. Ook heeft HKU veel geïnvesteerd in state of the art nieuwe voorzieningen zoals een digitale drukwerkplaats, een makerspace en de bouw van nieuwe motion capture studio's. Daarin kunnen de studenten en docenten – in samenwerking met het Expertisecentrum Creatieve Technologie – de mogelijkheden verkennen die Virtual Reality en Augmented Reality bieden aan de mediale of ruimtelijke wereld.

De werkplaatsen van andere HKU-opleidingen staan eveneens open voor de studenten van de opleiding Vormgeving. Met de zogenoemde HKU-Stadscampus beoogt de hogeschool in en rond het centrum van Utrecht voor alle studenten en docenten een onderlinge verbinding te creëren tussen (de voorzieningen van) alle opleidingen. Dat is mooi, want daarmee zijn de mogelijkheden voor de student om te maken wat hij wil en zoals hij het wil zeer ruim. Aan het begin van de studie krijgen de studenten informatie over de aanwezigheid en mogelijkheden van alle voorzieningen. Ook via de interdisciplinaire projecten maken de studenten kennis met alles wat er bij HKU aanwezig is.

De werkplaatsen zijn dé plek waar de studenten technieken kunnen oefenen, kunnen experimenteren en aan projecten kunnen werken. Ze krijgen daarbij instructie en begeleiding van zogenoemde werkplaatsmedewerkers. Ook verzorgen docenten lessen in de werkplaatsen zelf. Zoals al onder standaard 6 is vermeld, is het aantal fte voor de werkplaatsmedewerkers vanwege de toegenomen vraag naar uren in de werkplaats fors uitgebreid. Hierdoor kunnen de werkplaatsen langer – en dus ook in de avonden - open zijn.

De studenten waarderen de werkplaatsen en de werkplaatsmedewerkers hogelijk.

Voor elke student is er ook een zogenoemde thuisbasis op de eigen locatie: een plek waar hij de andere studenten van zijn afstudeerrichting kan ontmoeten en waar de eigen docenten in en uit lopen en lessen verzorgen. Dat moet het gevoel van een community versterken.

Het atrium op de locatie Oudenoord en de grote kantine annex expositieruimte op de IBB faciliteren de ontmoeting en uitwisseling met studenten en docenten van de andere afstudeerrichtingen. Daar kunnen ook ideeën voor samenwerking en cross-overs ontstaan.

Daarnaast hebben de studenten de beschikking over een eigen studio. Sommige studenten kiezen ervoor om een studio elders te huren, omdat ze bijvoorbeeld meer ruimte willen om groter te kunnen werken of omdat ze de halfproducten die ze op de HKU maken liever in hun eigen studio willen afwerken. De opleiding ondersteunt de studenten hierbij.

In de beide gebouwen en in de Academiegalerie in de stad is er ruimte voor het exposeren en presenteren van het eigen werk en daarover het gesprek met anderen aan te gaan. Daarmee zorgt de opleiding ervoor dat de studenten ook deze vaardigheden kunnen ontwikkelen. Dat is essentieel.

Op beide locaties zijn geavanceerde ICT-voorzieningen. Ook is er een bibliotheek/mediatheek waar studenten (vak)literatuur en andere (digitale) bronnen kunnen raadplegen. Daarnaast kunnen studenten terecht bij de Universiteitsbibliotheek van de Universiteit Utrecht waar ze kosteloos wetenschappelijke literatuur kunnen inzien en lenen.

HKU heeft een uitgebreide uitleenservice voor gespecialiseerde apparatuur, zoals microfoons, camera's, opnameapparatuur en beamers.

Studiebegeleiding en informatievoorziening

Het auditteam heeft geconstateerd, dat de opleiding zich er goed van bewust is dat zij expliciet tijd moet steken in het begeleiden van studenten. Bevordering van studentwelzijn is een van de speerpunten van HKU. Het auditteam acht dit een goede zaak, daar in dit type onderwijs de studiedruk en prestatiedruk hoog kan zijn door de eigen ambities van de student en (onzekerheid met betrekking tot het kunnen voldoen aan) de eisen en hoge verwachtingen van de opleiding/de docenten. Ook de vrijheid die de student krijgt om zijn eigen positie te bepalen, kan zoals eerder vermeld, leiden tot problemen bij de student.

Elke afstudeerrichting heeft een tutor. Hij is de spil in de begeleiding van de studiekeuze die de student maakt. De studenten die het auditteam sprak waren tevreden over hun tutor. Het contact is veelal heel laagdrempelig. De tutor kan de student ook doorverwijzen naar de decaan, de studentpsycholoog of een andere hulpverlener. De stap naar de decaan is vrij gemakkelijk te maken, aldus de studenten die het auditteam sprak.

Wanneer een student het niet zo goed kan vinden met zijn tutor, kan hij ook terecht bij een klasgenoot, de studieleider, een andere docent of de decaan, aldus de studenten die het auditteam sprak. De opleiding zet ook zelf in op studentmentoren of buddy's. Ook is er recent een studentvereniging opgericht, waar studenten met elkaar ervaringen kunnen uitwisselen over de studie en waarin ze elkaar ondersteuning kunnen bieden.

Studenten met een functiebeperking kunnen aanspraak maken op extra faciliteiten. HKU-breed zijn daarvoor procedures en protocollen opgesteld.

Daarnaast krijgen de studenten gedurende de studie inhoudelijke begeleiding van de docenten. Het auditteam heeft vernomen dat studenten van sommige afstudeerrichtingen de begeleidingstijd als (te) krap ervaren. De docenten worstelen daar zelf ook mee, zo is gebleken. De tijd die hen is toegemeten is gelimiteerd en sommige studenten willen graag meer begeleiding dan een docent kan en wil bieden. De studenten moeten immers ook steeds meer zelfstandig kunnen opereren.

Het auditteam acht het essentieel dat de opleiding continu oog houdt voor de begeleidingsbehoefte van de studenten en duidelijk met hen communiceert over de (on)mogelijkheden.

De informatievoorziening is in principe adequaat en bevordert de studievoortgang, zo heeft het auditteam kunnen constateren. Voor de studenten is er de HKU-studentportal waar zij alle informatie over de studie kunnen vinden. Resultaten en studiepunten zijn te raadplegen via het digitale student- en studie-informatiesysteem Osiris. Alle modulebeschrijvingen zijn opgenomen in Osiris en tevens gepubliceerd op de studentportal. Maar vanwege het feit dat er thans nog vier verschillende informatiekanaalen zijn, ontstaat er ruis, aldus de studenten in het studenthoofdstuk. Een betere afstemming tussen de verschillende kanalen behoeft aandacht. Daar is HKU/de opleiding al mee bezig.

Op beide locaties is een Servicebalie ingericht waar studenten, docenten en medewerkers terecht kunnen met allerlei vragen over de studie, voor het reserveren van lokalen, lenen van materialen, inzien van tentamens, extra voorzieningen et cetera. Deze balie werkt vanuit het één-loketprincipe met één emailadres en één telefoonnummer.

Weging en Oordeel: voldoet

De twee locaties hebben de beschikking over goed geoutilleerde en in de afgelopen jaren gemoderniseerde werkplaatsen. Ook hebben de twee *schools* veel geïnvesteerd in state of the art nieuwe voorzieningen. Daarnaast kunnen alle studenten gebruik maken van voorzieningen en werkplaatsen op de andere locaties van de HKU-Stadscampus.

De voorzieningen zijn passend bij de ambitie van de opleiding om de student de ruimte te geven om te experimenteren en te ontdekken wat er het beste bij hem past en een diversiteit in makerschap en ontwerperschap te faciliteren.

De opleiding biedt de studenten gedurende alle jaren passende begeleiding bij de studie; zowel op persoonlijk gebied als vakmatig. De studenten zijn tevreden over de begeleiding door hun tutor. Studenten van sommige afstudeerrichtingen ervaren de begeleidingstijd van de docenten als (te) krap. Het is essentieel dat de opleiding duidelijk maakt wat in deze de (on)mogelijkheden zijn en wat zij van de student verwacht met oog op zelfstandig werken. De informatievoorziening is in principe adequaat en bevordert de studievoortgang. Een betere afstemming tussen de verschillende informatiekkanalen behoeft aandacht. Daar is HKU/de opleiding al mee bezig.

Het auditteam is op grond van bovenstaande van oordeel dat de opleiding voldoet aan basiskwaliteit en komt tot het oordeel 'voldoet' voor de standaarden 7 en 8.

4.5. Kwaliteitszorg

Standaard 9: De opleiding kent een expliciete en breed gedragen kwaliteitszorg, bevordert de kwaliteitscultuur en is gericht op ontwikkeling.

Toelichting NVAO: De opleiding organiseert effectieve periodieke feedback die de realisatie van de beoogde leerresultaten ondersteunt. Bij bestaande opleidingen vinden geëigende verbeteringen plaats naar aanleiding van de uitkomsten van de vorige beoordeling. Hierbij worden passende evaluatie- en meetactiviteiten ingezet. De uitkomsten van deze evaluatie vormen aantoonbaar de basis voor ontwikkeling en verbetering. De opleiding legt intern verantwoording af over de bijdrage van de opleiding aan het realiseren van de strategische doelen van de instelling. Kwaliteitszorg verzekert realisatie van de beoogde leerresultaten. Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissies, medewerkers, studenten, alumni en het afnemende beroepenveld van de opleiding actief betrokken. De ontwerpprocessen en de erkenning en borging van de kwaliteit van de opleiding zijn in overeenstemming met de ESG. De opleiding publiceert accurate, betrouwbare en voor de doelgroepen goed toegankelijke informatie over de kwaliteit van de opleiding.

Bevindingen

Het auditteam heeft op basis van de documentatie en de gesprekken tijdens de audit geconstateerd, dat de opleiding duidelijk gericht is op de eigen kwaliteit en ontwikkeling. Ze is zich bewust van de eigen verbeterpunten en werkt daar aantoonbaar aan. Daarvan hoorde het auditteam tijdens de audit voorbeelden, zoals de verlenging van de openingstijden van de werkplaatsen, het actief betrekken van de werkplaatsmedewerkers bij het onderwijs, het faciliteren van crossovers en het zorgen voor meer integraliteit bijvoorbeeld in projecten. De opleiding borgt de kwaliteit zowel via het formele kwaliteitszorgsysteem in een PDCA-cyclus als via informele gesprekken in de zogenoemde wandelgangen. Ter voorbereiding op de audit heeft het management met een brede groep betrokkenen (docenten, studenten) vanuit de afstudeerrichtingen en het werkveld en alumni onderzocht of de opleiding goed op koers ligt. Op basis daarvan is de ontwikkelagenda van de beide *schools* aangescherpt.

Elk semester kunnen de studenten via evaluaties hun reactie op de kwaliteit van het onderwijs en de docenten geven. In de *school* HKU Media gebeurt dat via een digitale enquête, die de tutor nabesprekt met de groep en met klassenvertegenwoordigers. In de *school* HKU Design voeren klassenvertegenwoordigers met de tutores na elk blok een gesprek. Daarnaast participeren studenten in de opleidingscommissie en de Centrale Medezeggenschapsraad (CMR). De studenten zijn tevreden over de wijze waarop zij betrokken zijn bij de kwaliteit van de opleiding, zo blijkt uit de gesprekken tijdens de audit en uit het studenthoofdstuk. Er wordt duidelijk naar hen geluisterd.

Docenten zijn nauw betrokken bij de kwaliteit van de opleiding via o.a. de docentvergaderingen, studiedagen en functionerings- en/of beoordelingsgesprekken. In deze gesprekken komen ook de uitkomsten uit de semesterevaluaties op tafel. Uit het medewerkers-tevredenheidsonderzoek 2017 blijkt dat de docenten zich gezien en gehoord voelen door het management.

Met strategische partners uit het werkveld onderhoudt de opleiding nauw contact over trends en de aansluiting van het onderwijs daarop. (Zie ook standaard 1.) Ook met de relaties in het netwerk van de projectbureaus van opleiding is dit onderwerp van gesprek. Daarnaast vraagt de opleiding de praktijkbegeleiders bij expedities/stages, de externe organisaties en opdrachtgevers van interdisciplinaire projecten en de externe deskundigen bij het afstuderen naar hun bevindingen en observaties.

De gastdocenten vanuit het werkveld die de opleiding inzet, voorzien de opleiding eveneens van feedback.

Van alumni krijgt de opleiding feedback op de opleiding via de jaarlijkse Kunstenmonitor. Dit levert relevante informatie op over o.a. het curriculum.

Tot slot is de Examencommissie nauw betrokken bij de kwaliteit van de opleiding, met name bij het onderdeel toetsen en beoordelen. (Zie daarover standaard 10.)

Weging en Oordeel: voldoet

De opleiding is duidelijk gericht op de eigen kwaliteit en ontwikkeling en zich goed bewust van de eigen verbeterpunten. De opleiding borgt de kwaliteit zowel via het formele kwaliteitszorgsysteem in een PDCA-cyclus als via informele gesprekken in de zogenoemde wandelgangen. Studenten, docenten, werkveld, alumni, examencommissie zijn nauw betrokken bij de kwaliteit van de opleiding. Daar waar nodig en/of gewenst treft de opleiding verbetermaatregelen. Het auditteam hoorde daarvan een aantal voorbeelden. De opleiding voldoet aan basiskwaliteit en het auditteam komt tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 9.

4.6. Toetsing

Standaard 10: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De examencommissie oefent haar wettelijke bevoegdheid uit. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Systeem van toetsen en beoordelen

Het auditteam is van oordeel, dat de opleiding haar visie op het toetsen en beoordelen en het systeem van toetsen en beoordelen duidelijk heeft beschreven in het Onderwijs- en toetsplan Media 2018-2019 en het Onderwijs- en toetsplan Design 2019-2020. Deze toetsplannen zijn afgeleid van het HKU-Toetskader.

De opleiding werkt met een gevarieerde set beoordelingsvormen: van pitch en beeldverhalende onderzoeksdocumentatie tot een geschreven reflectie, van open essay-toetsen tot prestaties, beschouwingen, vraaggesprekken en peerreview. Presentatievormen en werkbesprekingen komen het meest voor.

Bij de keuze van de toetsvorm houdt de opleiding rekening met de (oplopende) complexiteit van opdrachten en de vereiste zelfstandigheid van studenten. Het toetsen is zoveel mogelijk competentiegericht, waarbij het niveau wordt beoordeeld aan de hand van producten, reflecties en presentaties.

Formatieve en summatieve beoordelingsmomenten wisselen elkaar af. Een aantal summatieve toetsen geldt als 'highstake': een cruciale toets in het diplomatraject, die wordt afgenomen door een tentamencommissie met meerdere examinatoren. Voorbeelden hiervan zijn de werkschouwen.

Validiteit, betrouwbaarheid en inzichtelijkheid

Het auditteam heeft geconstateerd, dat de opleiding er op verschillende manieren voor zorgt dat het toetsen en beoordelen op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier gebeurt.

Voorbeelden hiervan zijn:

- de opleiding heeft in de modulebeschrijvingen op de studentportal voor alle betrokkenen inzichtelijk gemaakt met welke toetsvorm en aan de hand van welke beoordelingscriteria de student beoordeeld wordt en of het een docent- of een commissiebeoordeling betreft;
- de opleiding toetst de competentieontwikkeling meerdere malen, in samenhang en in een oplopende complexiteit waardoor ze een consistent beeld krijgt van de ontwikkeling van de student en zijn niveau op het gebied van werkproces, - resultaat en reflectie;
- bij de integrale beoordelingen, waaronder de highstake toetsen zet de opleiding meerdere examinatoren in bestaande uit een mix van theorie- en praktijkdocenten. Daarmee borgt de opleiding de intersubjectiviteit;
- bij de beoordeling van de stage/expeditie, bij grotere interdisciplinaire (ontwerp)projecten en bij het afstuderen betreft de opleiding ook het werkveld als een externe critical friend, die daarin de rol heeft van adviseur. Met deze input van buiten zorgt de opleiding ervoor dat de student ook wordt beschouwd met de professionele blik van buiten;
- de docententeams/examinatoren bespreken voorafgaand aan de beoordelingsronde aan de hand van casuïstiek nogmaals de normen en de toepassing daarvan;
- de docenten/examinatoren zijn geschoold in het toetsen en beoordelen;
- de examencommissie bewaakt pro-actief en reactief de kwaliteit van het toetsen en beoordelen. (Zie hierover verder de paragraaf 'examencommissie'.)

Het auditteam heeft ook zelf naar een aantal highstake toetsen gekeken en heeft daarnaast in juni/juli 2019 een tiental eindexamens bijgewoond verspreid over de verschillende afstudeerrichtingen. (Zie voor de bevindingen met betrekking tot de eindexamens onder de paragraaf 'afstuderen'.)

Het auditteam is van oordeel dat het duidelijk is wat er van de studenten in de highstake toetsen wordt verwacht. In de beoordelingsformulieren zag het auditteam de competenties met een beknopte uitwerking daarvan en de feedback aan de studenten terug.

Uit het studenthoofdstuk is gebleken, dat er een breed gedragen behoefte is aan goede feedback zodat het helder is wat de student nog moet leren om zijn werk en werkwijze te verbeteren. De studenten merkten op dat de docenten al beter zijn geworden in het geven van duidelijke feedback en feedforward, maar zij mogen hierin nog meer getraind worden. Dit verschilt echter per docent en ook de behoefte van de studenten verschilt. Sommige studenten willen bijvoorbeeld hardere feedback. Sommige studenten in de propedeuse vinden de feedback in de werkschouwen (te) confronterend. Het auditteam heeft bij het bestuderen van de eindwerken gezien, dat de (schriftelijke) feedback wisselde. Soms was de feedback heel begrijpelijk en duidelijk gekoppeld aan de competenties, soms was de feedback heel summier en/of niet afgestemd op de criteria. Het auditteam vraagt extra aandacht voor dit punt. De opleiding heeft al op haar ontwikkelagenda staan dat zij de navolgbaarheid van de overwegingen en feedback wil verbeteren.

Daarnaast wensen de studenten soms een frisse blik van andere docenten of van externen; van mensen die niet betrokken zijn geweest bij de begeleiding. 'Een ander geluid is soms fijn' aldus de studenten.

Examencommissie

De examencommissie van de opleiding bestaat uit twee zogenoemde kamers: een voor de *school* HKU Media en een voor de *school* HKU Design. Elke kamer bestaat uit een voorzitter, twee docenten van de betreffende *school* en een extern lid. De voorzitters van de examencommissiekamers stemmen regelmatig onderling werk- en zienswijze af. Daarnaast hebben zij geregeld overleg met de directeur van hun *school*.

De examencommissie kent geen aparte toetscommissie.

Het auditteam heeft geconstateerd dat de examencommissie haar kwaliteitsborgende rol goed oppakt. Ze treedt zowel reactief als pro-actief op en adviseert (het management van) de opleiding over verbeteringen. Zo denkt zij mee over modulebeschrijvingen en de bijbehorende beoordeling en beoordelingscriteria en adviseert ze over competentiematrices.

De commissie zet sterk in op kalibratie door de examinatoren voorafgaand aan beoordelingen en na afloop. Zoals al hierboven is vermeld, acht het auditteam dit essentieel. De leden van de examencommissie beamen op basis van hun eigen observatie dat er nog grote verschillen zijn tussen de eindexamencommissies.

Voorbeelden van agendapunten die de commissie tijdens de audit noemde, waren het faciliteren van tijd voor het gehele beoordelingsproces, kritische gesprekken over de criteria, invullen van de formulieren en vaste dagen inroosteren voor het gezamenlijk ontwikkelen van modules en beoordelingsformulieren. Het meteen invullen van de formulieren tijdens de examens is bij de *school* HKU Design inmiddels opgelost door de inzet van een notulist.

Sterk punt is dat de leden van de examencommissiekamers ook zelf steekproefsgewijs eindexamens bijwonen en op basis van hun bevindingen de opleiding/de afstudeerrichtingen feedback geven. Bij een volgend bezoek controleert de commissie of de opleiding wat met de aanbevelingen heeft gedaan. De commissie vraagt ook aan de studenten na afloop hoe zij het examen hebben ervaren.

Afstuderen

Zoals al bij standaard 2-5 is beschreven, studeren de studenten af op een zelf gedefinieerd project. Daaraan werken zij gedurende het hele laatste studiejaar (de afstudeerfase).

De student HKU Media doet in een presearchfase in het eerste semester onderzoek en werkt vervolgens in het tweede semester aan zijn eindproject. De student bepaalt zelf of hij daadwerkelijk een of meerdere werken oplevert.

De student HKU Design doet in het eerste semester een Designproject, waarin zijn werk en eigen uitspraken over vakgebied en ontwerperschap centraal staan. In het tweede semester (Platform) werkt hij met docenten en met externen als collega's verder aan de ontwikkeling van zijn werk en werkwijze.

Tot voor kort schreef de student over zijn project een afzonderlijk onderzoeksrapport. Met ingang van 2019-2020 is dit rapport in beide *schools* vervangen door documentatie van onderzoeksactiviteiten binnen het project, waarbij de student kan kiezen voor het schrijven van een paper, gebruikersonderzoek, het onderzoeken van een businessmodel et cetera. Daarmee beoogt de opleiding meer aan te sluiten bij het onderzoek, het gemaakte werk, de persoonlijke voorkeur van de student en de nog vast te leggen collectie van onderzoeksmethoden en -varianten. (Zie standaard 2-5.) Dat acht het auditteam een goed voornemen. (Zie ook standaard 11.)

De opleiding toetst alle eindcompetenties in het project, proces en presentatie. Bij de *school* HKU Media wordt het gemaakte werk gelijktijdig met het eindexamengesprek beoordeeld. Bij de *school* HKU Design is er eerst een EXPO waar de docenten/examinatoren en externen rondlopen en de student al bevragen en individueel beoordelen en volgt er daarna nog een eindexamengesprek.

Zoals al hierboven is vermeld, woonde het auditteam een aantal eindexamens bij: gesprekken van individuele docenten met studenten over het gemaakte werk, eindexamengesprekken van de verschillende eindexamencommissies met de student en beraadslagingen van de eindexamencommissies na afloop van het gesprek met de student.

Het auditteam heeft geconstateerd, dat er een flinke bandbreedte is tussen de verschillende eindexamencommissies van de verschillende afstudeerrichtingen in hun aanpak en werkwijze: soms noteerden commissieleden eerst individueel hun indrukken en cijfers op een kladblaadje en voerden ze vervolgens de discussie met elkaar, soms gaf de voorzitter als eerste zijn indruk al dan niet gevolgd door een cijfer, soms riepen de examinatoren meteen hun bevindingen en het te geven cijfer door elkaar, soms discussieerden de examinatoren net zolang over het te geven cijfer tot ze het eens waren, soms kwam het eindcijfer tot stand als gemiddelde van alle gegeven cijfers, soms mocht eerst de externe deskundige iets zeggen, in andere gevallen kreeg hij het woord nadat de docenten/examinatoren hun bevindingen met elkaar hadden gedeeld. Ook het invullen van het scoreformulier verliep verschillend: sommige commissies vulden het digitale formulier per competentie meteen in na afronding van de onderlinge discussie en bespraken daarbij ook welke feedback zij nog aan de student wilden geven, andere commissies (voorzitters) vulden dit formulier op een later moment in op basis van aantekeningen.

Daarnaast constateerde het auditteam verschil in weging en oordeel tussen de verschillende eindexamencommissies: sommige waren streng(er) in hun oordeel en gaven minder hoge cijfers dan andere commissies (van andere afstudeerrichtingen).

Het auditteam is wel van oordeel dat de werkwijze van de eindexamencommissie bij de eindexamens die het bijwoonde over het algemeen zorgvuldig was. Bij alle eindexamens hanteerde de commissie een beoordelingsformulier met criteria op basis waarvan zij de studenten beoordeelde. Het auditteam acht het essentieel dat alle examinatoren van de verschillende afstudeerrichtingen nu i) eenzelfde werkwijze gaan volgen en ii) met elkaar kalibreren wat zij van de student verwachten/willen zien bij de competenties en welk cijfer zij daaraan koppelen. De opleiding is hiermee al bezig: de kalibratie van beoordelingen tussen commissies en afstudeerrichtingen wordt versterkt. Investering in kwaliteit van de toetsing kan gevonden worden in de voorbereiding van het toetsmoment en de scholing van de examinatoren.

Weging en Oordeel: voldoet

De opleiding hanteert een duidelijk systeem van toetsen en beoordelen. Zij toetst over het algemeen op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier aan de hand van verschillende passende toetsvormen of de student de beoogde competenties/leerresultaten realiseert. De zogenoemde highstake beoordelingen zijn mooie manieren om integraal en met meerdere ogen naar de ontwikkeling van de studenten te kijken. Het auditteam zag nog ontwikkelpunten voor het op eenzelfde wijze beoordelen door de commissies van examinatoren in alle afstudeerrichtingen. Het auditteam is wel van oordeel dat de werkwijze van de eindexamencommissie bij de eindexamens die het bijwoonde over het algemeen zorgvuldig was. Het geven van heldere feedback en navolgbaarheid van overwegingen heeft de aandacht van de opleiding.

De examencommissie pakt haar kwaliteitsborgende rol goed op en treedt zowel reactief als proactief op.

Het auditteam is op grond van bovenstaande van oordeel dat de opleiding voldoet aan basiskwaliteit en komt tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 10.

4.7. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 11: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren

Uit de respons op van de Kunstenmonitor blijkt dat de toetreding van de afgestudeerden tot de arbeidsmarkt positief verloopt. De afgestudeerden blijken na hun studie in staat te zijn om solo of als collectief werk te vinden. Ze ontvangen regelmatig stipendia of beurzen voor hun werk of vallen in de prijzen zoals op het Nederlands Filmfestival waar AVM-studenten elke jaar meerdere 'awards' verzilveren.

Tijdens de audit merkten de alumni op dat het afhangt van de wens van elke student welke tools hij tijdens de opleiding nodig heeft. De vraag of hij voldoende is toegerust moet in dat licht bekeken worden. De afgestudeerden werken steeds vaker in een breed werkveld en ervaren dit als functioneel en prettig. Tijdens een conferentie met het werkveld en alumni in december 2018 meldden de alumni dat zij vaak meerdere 'visitekaartjes' hanteren afhankelijk van de context en met wie ze praten. De behoefte aan generalisten of specialisten wisselt sterk, aldus de vertegenwoordigers vanuit het werkveld. Soms kunnen ze beide gebruiken, soms willen ze liever een specialist bijvoorbeeld als er veel werk is of juist een generalist als er minder werk is.

Uit de gesprekken tijdens de audit is gebleken, dat de alumni en de vertegenwoordigers vanuit het werkveld tevreden zijn over het niveau van de afgestudeerden. Ze zijn zelfredzaam en gewend om mee te denken. Dat is belangrijk voor wat de maatschappij nu vraagt.

Eigen oordeel auditteam over het gerealiseerde niveau

Het auditteam beoordeelde evenwichtig verdeeld over de verschillende afstudeerrichtingen van vijftien afgestudeerden uit 2017-2018 en 2018-2019 eindwerken: onderzoeksverslagen, reflectieverslagen en gemaakt werk (in de portal of op de EXPO's van de beide *schools*). Van tien afstudeerders in 2018-2019 woonde het auditteam ook de eindexamens bij. Daarnaast bekeek het auditteam nog gemaakt eindwerk van andere studenten op de EXPO's van de beide *schools*.

De studenten hebben in de verschillende eindwerken aangetoond dat zij de beoogde competenties/leerresultaten op het niveau van een startbekwaam beeldmaker/ontwerper op bachelorniveau hebben ontwikkeld. Eén student beoordeelde het auditteam echter als onvoldoende. Zowel het onderzoek als de presentatie overtuigden het auditteam er niet van dat de student beschikte over het gewenste hbo-denkniveau. Het getoonde werk was op detailniveau technisch wel heel sterk, maar niet sterk op inhoudelijk/macro-niveau. De kwaliteit van de overige bestudeerde eindwerken en met name het gemaakte werk beoordeelde het auditteam als voldoende tot goed; ook het gemaakte werk van andere studenten op de EXPO's. De kwaliteit van de onderzoeken en onderzoeksverslagen wisselde nog sterk. Sommige onderzoeken waren dun. Zoals al onder standaard 2-5 en 10 is vermeld, is de opleiding voornemens om studenten daarin meer handvatten – een collectie van onderzoeksmethoden en -varianten en keuze in de documentatie van het onderzoek - te geven waardoor het onderzoek en de verslaggeving beter aansluit bij het te maken werk. De eindpresentaties van de studenten die het auditteam bijwoonde waren over het algemeen interessant. De meeste studenten konden hun eigen positionering en vervolgstappen in het werkveld of naar een vervolgstudie goed verwoorden. Wel is het auditteam van oordeel, dat studenten van bepaalde afstudeerrichtingen meer handvatten hadden mogen krijgen voor de inhoud van hun presentatie; met name over wat de eindexamencommissie daarin nu precies van de studenten had willen horen.

De presentaties verschilden daarmee nog flink en waren niet altijd aantoonbaar gekoppeld aan de competenties. In sommige gevallen nam de commissie de taak van de presentatie van de student over, vulde de reflectie die van de student werd verwacht, zelf in.

Sommige studenten gaf het auditteam een lagere beoordeling; zij het wel een voldoende.

Weging en Oordeel: voldoet

De studenten hebben in de verschillende eindwerken aangetoond dat zij op bachelorniveau kunnen denken en handelen als startbekwaam beeldmaker/ontwerper. Eén student beoordeelde het auditteam als onvoldoende. Het auditteam beoordeelde het gemaakte werk van de overige studenten als voldoende tot goed. De kwaliteit van de onderzoeken en onderzoeksverslagen wisselde nog sterk. Dat heeft al de aandacht van de opleiding. De eindpresentaties van de studenten die het auditteam bijwoonde waren over het algemeen interessant. De meeste studenten konden hun eigen positionering en vervolgstappen in het werkveld of naar een vervolgstudie goed verwoorden.

Dat de studenten het beoogde niveau hebben gerealiseerd, blijkt ook uit het feit dat de afgestudeerden na hun studie in staat zijn om solo of als collectief aan het werk te gaan, regelmatig stipendia en beurzen ontvangen of met hun werk in de prijzen vallen. Alumni en vertegenwoordigers vanuit het werkveld zijn tevreden over het niveau van de afgestudeerden.

Het auditteam is op grond van bovenstaande van oordeel dat de opleiding voldoet aan basiskwaliteit en komt tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 11.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

De opleiding is en blijft continu bezig de zogenoemde 'onderwijssettings' te ontwerpen waarin de verschillende relaties en rollen die aankomende ontwerpers in de beroepspraktijk kunnen innemen, aan bod kunnen komen. Zij biedt de studenten alle ruimte om zich te ontwikkelen, te profileren en te positioneren als de maker/ontwerper die zij willen zijn en de deskundige en betrokken docenten begeleiden/coachen, motiveren en inspireren hen daarbij.

Het auditteam is van oordeel dat de opleiding voldoet aan alle standaarden. Het eindoordeel luidt daarom positief, conform de beslisregels van de NVAO.

6. AANBEVELINGEN

- Ga voortvarend door op de reeds door haar ingeslagen pad. Het is belangrijk dat het voor alle betrokkenen – studenten, docenten en werkveld – helder is waar de opleiding Vormgeving precies voor staat, wat voor maker zij wil opleiden en wat zij de studenten daarin wil en kan bieden.
- Breid het internationale netwerk van de opleiding stapsgewijs verder uit en ga bijvoorbeeld samen met internationale partners projecten organiseren. Kijk daarbij allereerst welke instituten en/of werkvelden passend zijn bij de eigen ambities.
- Zet meer in op interdisciplinariteit en laat de verschillende afstudeerrichtingen leren van elkaars best practices.
- Houd continu oog voor de begeleidingsbehoefte van de studenten en communiceer duidelijk met hen over de (on)mogelijkheden.
- Start zo snel mogelijk met het ontwikkelen van passende begrippenkader bij onderzoek en het vastleggen van de zich bij de opleiding voortdurend verder ontwikkelende collectie van onderzoeksactiviteiten en -werkwijzen gekoppeld aan maakprocessen, zodat studenten én docenten meer handvatten krijgen.
- Ga door met het optimaliseren van de kalibratie over het proces van oordeels- en besluitvorming bij de eindtoetsen en het hanteren van een norm en navolgbaarheid daarvan bij de beoordeling van de eindwerken/afstudeerprojecten.

BIJLAGE I Scoretabel

Scoretabel paneloordelen HKU – Hogeschool voor de Kunsten Utrecht hbo-bacheloropleiding Vormgeving voltijd	
Onderwerpen / Standaarden	Oordeel
Beoogde leerresultaten	
Standaard 1. Beoogde leerresultaten	V
Programma	
Standaard 2. Oriëntatie programma	V
Standaard 3. Inhoud programma	V
Standaard 4. Vormgeving programma	V
Standaard 5. Aansluiting programma	V
Personeel	
Standaard 6. Kwalificaties personeel	V
Voorzieningen	
Standaard 7. Huisvesting en materiele voorzieningen	V
Standaard 8. Studiebegeleiding en informatievoorziening	V
Kwaliteitszorg	
Standaard 9. Periodiek evalueren	V
Toetsing	
Standaard 10. Toetsing	V
Gerealiseerde leerresultaten	
Standaard 11. Leerresultaten	V
Algemeen eindoordeel	Positief

BIJLAGE II Programma, werkwijze en beslisregels

Auditprogramma hbo-bachelor Vormgeving, HKU

Locatie: HKU locatie Oudenoord, Oudenoord 700

Datum locatiebezoek: 17 oktober 2019

Naam	Rol
Dhr. J.C. (Han) Brezet	Voorzitter
Mevr. M. (Miriam) Bestebreurtje	Lid
Mevr. C. (Catelijne) van Middelkoop	Lid
Mevr. I. (Isa) Gaastra	Student-lid
Mevr. G.C. (Rianne) Versluis	Secretaris

Tijd	Ruimte	Gesprekspartners (incl. functies/rollen) ³	Mogelijke gespreksonderwerpen
08.15 – 08.30	Receptie	Inloop en ontvangst auditpanel	
08.30 – 08.50	3.24	Welkomstwoord en vertoning "Een levenslange zoektocht van vier jaar" (film 15 min)	
08.50 – 09.30	3.21	Vooroverleg auditpanel	
09.30 – 10.15	3.21	Panel Opleidingsmanagement <ul style="list-style-type: none">- directeur HKU Design- directeur HKU Media- locatiedirecteur HKU Oudenoord/Nieuwekade- studieleider Product Design- studieleider Image and Media Technology (IMT)	<u>Kennismaking MT en vaststellen agenda</u> <ul style="list-style-type: none">- strategisch beleid, visie, missie- ontwikkelingen in en relatie met werkveld- marktpositie / positionering & profilering- internationale oriëntatie- visie op toegepast onderzoek- lectoraat & kenniskring- personeelsbeleid / scholing- hbo-niveau / onderwijsrendement- kwaliteitszorg
10.15 – 10.30	3.21	Pauze / Intern overleg auditpanel	- intern overleg

³ In verband met de privacywetgeving zijn hier uitsluitend de functies/rollen van gesprekspartners opgenomen. De namen van de gesprekspartners zijn bij de secretaris van het auditpanel bekend.

Tijd	Ruimte	Gesprekspartners (incl. functies/rollen) ³	Mogelijke gespreksonderwerpen
10.30 – 11.30	3.21	Panel Studenten <ul style="list-style-type: none"> - student <i>Illustration jaar 2</i> - student <i>IMT jaar 2</i> - student <i>Product Design jaar 2, CMR-lid</i> - student <i>Fashion Design jaar 3</i> - student <i>Photography jaar 3, OC-lid</i> - student <i>Spatial Design jaar 4</i> - student <i>Graphic Design jaar 4, OC-lid</i> 	<u>Gespreksonderwerpen studenten:</u> <ul style="list-style-type: none"> - aansluiting vooropleiding / toelating - kwaliteit en relevantie programma - studeerbaarheid / studielast - studiebegeleiding (incl. buitenschoolse component / stages) - kwaliteit docenten - informatievoorziening - opleidingsspecifieke voorzieningen - toetsen en beoordelen - afstuderen <u>Gespreksonderwerpen OC:</u> <ul style="list-style-type: none"> - interactie met het management - rol bij de interne kwaliteitszorg - mate van betrokkenheid in het besluitvormingsproces
11.30 – 11.45	3.21	Pauze / Intern overleg auditpanel	- intern overleg
11.45 – 12:45		Rondleiding locatie Oudenoord (+ visualisatie faciliteiten locatie IBB) <ul style="list-style-type: none"> - <i>locatiedirecteur HKU Oudenoord/Nieuwekade</i> - <i>studieleider Graphic Design</i> 	
12.45 – 13:15	3.21	Lunchpauze en onderling overleg	- intern overleg
13.15 – 14.15	3.21	Panel Onderwijs <ul style="list-style-type: none"> - <i>tutor Photography, docent Positionering en Ontwikkeling, voorzitter OC Media, kwaliteitszorgtaken HKU Media</i> - <i>docent Audiovisual Media, afstudeerbegeleider, projectdocent Intermedia (interdisciplinair projectonderwijs HKU Media), OC-lid</i> - <i>ontwerpdocent Illustration, projectdocent Intermedia (interdisciplinair projectonderwijs HKU Media), oprichter Het huis van betekenis</i> - <i>theoriedocent en afstudeerbegeleider HKU Design en HKU Media, voorzitter OC Design</i> - <i>ontwerpdocent, Expeditie begeleider</i> - <i>tutor Fashion Design, Expeditie begeleider, docent Positionering en Ontwikkeling.</i> - <i>onderwijskundige HKU Design en HKU Media</i> 	<u>Gespreksonderwerpen docenten:</u> <ul style="list-style-type: none"> - samenhangende onderwijsleeromgeving - inhoud, vormgeving, ontwikkelingen, eigenheid en samenhang programma (karakteristieken) - relatie met / input van werkveld - praktijkcomponenten / stage - internationale component - onderzoekslijn - interactie onderzoek en onderwijs - aansluiting instromers
14.15 – 14.30	3.21	Pauze / Intern overleg auditpanel	- intern overleg
14.30 – 15.15	3.21	Panel Examencommissie <ul style="list-style-type: none"> - <i>vice voorzitter subcommissie Media</i> - <i>voorzitter subcommissie Design</i> - <i>lid subcommissie Design</i> - <i>ambtelijk secretaris</i> 	<u>Gespreksonderwerpen EC:</u> <ul style="list-style-type: none"> - bevoegdheden, taken en rollen - relatie tot het management - kwaliteitsborging toetsen en beoordelen - kwaliteitsborging afstuderen

Tijd	Ruimte	Gesprekspartners (incl. functies/rollen) ³	Mogelijke gespreksonderwerpen
15.15 – 15.30	3.21	Pauze/ Intern overleg auditpanel	- intern overleg
15.30 - 16.15	3.21	Panel Werkveld / Alumni <ul style="list-style-type: none"> - <i>partner Caracta, expert creativity & learning, lid Raad van toezicht Mediacollege Amsterdam.</i> - <i>Founding director Organisation in Design</i> - <i>beleidsdirecteur Kaboom Animation Festival</i> - <i>producent, mede-eigenaar Bind, alumnus Audiovisual Media (1996)</i> - <i>eigenaar ontwerpstudio Autobahn, alumnus Graphic Design (2005)</i> - <i>alumna Audiovisual Media (2015), beeldend theatermaker</i> - <i>alumna Photography (2018)</i> 	<u>Gespreksonderwerpen werkveld:</u> <ul style="list-style-type: none"> - actuele ontwikkelingen en doorvertaling naar programma - wensen vanuit het werkveld - eigen inkleuring opleiding - stage en begeleiding - onderzoekscomponent - betrokkenheid kwaliteitszorg - gerealiseerd niveau <u>Gespreksonderwerpen alumni:</u> <ul style="list-style-type: none"> - kwaliteit en relevantie van de opleiding (programma, docenten) - functioneren in de praktijk of vervolgopleiding
16.15 – 16.30	3.21	Pauze / Intern overleg auditpanel	- intern overleg - bepalen evt. pending issues
16.30 – 16.45	3.21	Pending issues	
16.45 – 17.30	3.21	Intern overleg auditpanel	- bepaling voorlopige beoordeling
17.30	n.t.b.	Terugkoppeling	

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende voltijdopleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde "Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs" van september 2018. Daarin staan de standaarden vermeld waarop een auditpanel zich bij de uitgebreide opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het panel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

Op basis van de door opleiding verstrekte documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de opleiding.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft - ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Een 'open spreekuur' maakte deel uit van de audit. De opleiding heeft daarvoor namens het auditteam een reactieformulier gestuurd naar alle betrokkenen bij de opleiding, waarmee zij zich indien gewenst anoniem konden melden bij het auditteam. Het auditteam ontving in totaal twintig reacties. De secretaris en de voorzitter hebben een analyse gemaakt van de verschillende reacties en deze gegroepeerd naar thema's.

Het auditteam heeft aan de hand van deze thema's in de verschillende gesprekken tijdens de audit nagekomen in hoeverre er sprake was van een incident of een breder gevoeld aandachtspunt, zonder de namen van de melders te noemen. Daarmee waarborgde het auditteam de anonimiteit van de melders. Alle melders zijn op de hoogte gebracht van deze werkwijze.

Afstemming deelpanels binnen het cluster

De audits binnen het cluster HBO Bachelor Beeldende Kunst en Vormgeving Diagonaal zijn uitgevoerd door de visitatiebureaus Hobéon, NQA, AeQui en EQ-Arts.

Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder werd afstemming tussen de panels van Hobéon geborgd door de ondersteuning van dezelfde secretaris en door de inzet van getrainde voorzitters.

Het oordeel van het auditpanel vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een standaard 'voldoet', 'voldoet ten dele' of 'voldoet niet' scoren. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, September 2018'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding. Het eindoordeel over de opleiding luidt: 'positief', 'positief onder voorwaarden' of 'negatief'.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende kader genoemde kwaliteitsstandaarden.

Uitgebreide opleidingsbeoordeling

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval **positief** indien alle standaarden 'voldoet' scoren.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval **positief onder voorwaarden** indien alle standaarden indien standaard 1 voldoet en maximaal op vijf standaarden 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het panel het opleggen van voorwaarden adviseert (zie aanvullende beslisregels voorwaarden).

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval **negatief** indien:

- een of meer standaarden 'voldoet niet' scoort/scoren;
- standaard 1 'voldoet ten dele' scoort;
- op een tot vijf standaarden 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het panel niet adviseert om voorwaarden op te leggen;
- zes of meer standaarden 'voldoet ten dele' scoren.

BIJLAGE III Lijst geraadpleegde documenten

- Zelfevaluatierapport opleiding
- Beroeps- en opleidingsprofiel
- Competentiematrix
- Schematisch programmaoverzicht.
- Modulebeschrijvingen
- Onderwijs- en examenregeling – OER 2018-2019 en 2019-2020.
- Samenstelling docententeam HKU Media en HKU Design
 - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid
- Overzichtslijst van alle recente eindwerken
- HKU Instellingplan Nieuwe verbindingen, nieuwe toepassingen 2019-2024
- Jaarplan 2019-2020 HKU Design
- Kwaliteitsplan Design 2018-2022
- Kwaliteitsplan HKU Media 2018-2020
- Overgang programma
- Jaarverslag examencommissie en verslagen opleidingscommissie HKU Toetskader 2019
- Onderwijs- en toetsplan Media 2018-2019
- Onderwijs- en toetsplan Design 2019-2020
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en een representatieve selectie van gemaakte toetsen en beoordelingen
- Exposure HKU 2018-2019 en 2019-2020 (*afbeeldingen van het gemaakte werk*)

Het auditpanel heeft van vijftien studenten een palet van eindwerken bestudeerd en van tien studenten tevens eindexamens bijgewoond en het werk op de EXPO bekeken. Om redenen van privacy zijn de namen van de afgestudeerden, hun studentnummers evenals de titels van de eindwerken hier weggelaten maar uiteraard wel bekend bij de secretaris van het auditteam, en daar eventueel op te vragen.

BIJLAGE IV Panelsamenstelling

Op 24 april 2019 20 mei 2019 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de opleiding Docent Beeldende Kunst en Vormgeving hbo-bachelor opleiding Autonome Beeldende Kunst en de hbo-bacheloropleiding Vormgeving van Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, onder het nummer 008099 008110.

Naam visitatiegroep:	HBO Docent Beeldende Kunst en Vormgeving HBO Bachelor Beeldende Kunst en Vormgeving Diagonaal
----------------------	---

De secretaris van het auditpanel beschikt over nadere informatie over de samenstelling en expertise van de panelleden die in bovengenoemde visitatiegroep zijn ingezet.

In onderstaande tabel volgen korte functiebeschrijvingen van de panelleden die deelnamen aan het auditpanel van de in dit adviesrapport beschreven opleiding.

Naam	Korte functiebeschrijvingen
Prof.dr. Ir. J.C. Brezet	De heer Brezet is parttime professor Innovation for Sustainability aan de Aalborg University (Denemarken) en emeritus hoogleraar bij de TU Delft (Design for Sustainability program) en zelfstandig consultant.
Prof. C. van Middelkoop MFA	Mevrouw Van Middelkoop heeft haar eigen ontwerpstudio, is hoogleraar Visual Communication Design aan de TU Delft, afdelingshoofd aan de Design Academy Eindhoven, adviseur Commercial Practices bij de WdKA en gastdocent bij ArtEZ FashionMasters.
M. Bestebreurtje M	Mevrouw Bestebreurtje is adjunct-directeur onderwijs van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten, Den Haag. Zij is lid van het sectoraal adviescollege voor Kunstonderwijs van Vereniging Hogescholen, lid van de Raad van Advies van het Prins Bernard Cultuurfonds en lid van de adviesraad 'Young Talent' van het Mondriaanfonds.
Mevrouw I. Gaastra	Mevrouw Gaastra studeerde in 2019 af aan de opleiding Vormgeving van de Willem de Kooning Academie.
G.C. Versluis	Mevrouw Versluis is senior-adviseur bij Hobéon. Gecertificeerd secretaris NVAO sinds oktober 2010.

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van Hobéon. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling - anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het evaluatiebureau -, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.



Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties



Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl

I www.hobeon.nl